

Proceeding of 2nd International Scientific Conference
COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND LITHUANIA
IN CONDITIONS OF THE RUSSIAN THREAT

Матеріали Другої Міжнародної наукової конференції
"СПІВПРАЦЯ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЛИТВОЮ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКОЇ ЗАГРОЗИ"

Материалы Второй Международной научной конференции
"СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЛИТВОЙ В УСЛОВИЯХ
РОССИЙСКОЙ УГРОЗЫ"

Vilnius (Republic of Lithuania)
місто Вільнюс (Литовська Республіка)
город Вильнюс (Литовская Республика)

CONTENT

PROGRAM	5
Bilous Oleg THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE PROCESS OF SETTLEMENT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN CONFLICT	25
Roman Lutsky UKRAINIAN-LITHUANIAN RELATIONS THROUGH PRISM OF POSITIVE LAW FOR CONTEMPORANEITY	27
Oksana Dzus PROFESSIONAL TRAINING OF YOUNG PEOPLE AS A KEY TO ITS SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL SECURITY IN THE WESTERN UKRAINIAN DIASPORA IN THE FIRST HALF OF THE TWENTIETH CENTURY	37
Ikalyuk Lesya, Kuzyk Khrystyna INTERPRETER'S JOB IN CONDITIONS OF THE RUSSIAN THREAT: CHALLENGES	46
Skomorovska Iryna PATRIOTIC EDUCATION OF THE YOUNGER GENERATION IN MODERN CONDITIONS	51
Skomorovskyi Vitalii TO THE QUESTION OF THE DANGER OF THE RESTORATION OF THE SOCIALIST FEDERATION IN THE POST-SOVIET SPACE	58
Lyutak Oksana PSYCHOLOGICAL FACTORS OF SAFETY OF THE PERSON IN THE CONDITIONS OF SOCIO-POLITICAL INSTABILITY	66
Shotyrma Natalia CHALLENGES AND THREATS TO NATIONAL SECURITY OF UKRAINE IN THE INFORMATION SECTOR	70

ЗМІСТ

ПРОГРАМА	5
Білоус Олег РОЛЬ І МІСЦЕ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСАХ ВРЕГУЛЮВАННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ	25
Луцький Роман УКРАЇНО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОЗИТИВНОГО ПРАВА СУЧАСНОСТІ	27
Джус Оксана ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МОЛОДІ ЯК ЗАПОРУКА ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.	37
Ікалюк Леся, Кузик Христина ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗАГРОЗИ: ВИКЛИКИ ПРОФЕСІЇ	46
Скоморовська Ірина ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	51
Скоморовський Віталій ДО ПИТАННЯ НЕБЕЗПЕКИ ВІДНОВЛЕННЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ	58
Лютак Оксана ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	66
Шотурма Наталія ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	70

СОДЕРЖАНИЕ

ПРОГРАММА	5
Билоус Олег РОЛЬ И МЕСТО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ПРОЦЕССАХ УРЕГУЛИРОВАНИЯ РОССИЙСКО-УКРАИНСКОГО КОНФЛИКТА	25
Луцький Роман УКРАИНО-ЛИТОВСКИЕ ОТНОШЕНИЙ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПОЗИТИВНОГО ПРАВА СОВРЕМЕННОСТИ	27
Джус Оксана ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА МОЛОДЕЖИ КАК ЗАЛОГ ЕЕ СОЦИАЛЬНОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ЗАПАДНОЙ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЕ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА	37
Икалюк Леся, Кузык Хрыстына ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕРЕВОДЧИКА В УСЛОВИЯХ РУССКОЙ УГРОЗЫ: ВЫЗОВЫ ПРОФЕССИИ	46
Скоморовська Ирина ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ	51
Скоморовский Виталий К ВОПРОСУ ОПАСНОСТИ ВОССТАНОВЛЕНИЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ	58
Лютак Оксана ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ	66
Шотурма Наталья ВЫЗОВЫ И УГРОЗЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ В ИНФОРМАЦИОННОЙ СФЕРЕ	70

2nd International Scientific Conference
COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND LITHUANIA
IN CONDITIONS OF THE RUSSIAN THREAT

PROGRAM

September 29 – October 02, 2015

Vilnius (Republic of Lithuania)

ORGANIZERS:

- Lithuanian Atlantic Treaty Association
- Lithuanian Honorary Consulate in Zakarpattia Oblast and Uzhhorod
- NATO Scientific Informational-Analytical Center at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University
- NATO Information Center at Uzhhorod National University
- Lutsk National Technical University
- Civil Organization “Centre for International Security“

**Друга Міжнародна наукова конференція
"СПІВПРАЦЯ МІЖ УКРАЇНОЮ І ЛИТВОЮ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ
ЗАГРОЗИ"**

ПРОГРАМА

**29 вересня – 02 жовтня 2015 року
місто Вільнюс (Литовська Республіка)**

ОРГАНІЗАТОРИ:

- Литовська асоціація атлантичного договору
- Почесне Консульство Литовської Республіки в Закарпатській області і місті Ужгороді
- Науковий інформаційно-аналітичний Центр НАТО Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
- Інформаційний Центр НАТО при Ужгородському національному університеті
- Луцький національний технічний університет
- Громадська організація «Центр міжнародної безпеки»

**Вторая Международная научная конференция
"СОТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ЛИТВОЙ В УСЛОВИЯХ
РОССИЙСКОЙ УГРОЗЫ"**

ПРОГРАММА

**29 сентября - 2 октября 2015
город Вильнюс (Литовская Республика)**

ОРГАНИЗАТОРЫ:

- Литовская ассоциация Атлантического договора
- Почетное Консульство Литовской Республики в Закарпатской области и Ужгороде
- Научный информационно-аналитический Центр НАТО Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника
- Информационный Центр НАТО при Ужгородском национальном университете
- Луцкий национальный технический университет
- Общественная организация «Центр международной безопасности»

October 01, 2015

01 жовтня 2015

01 октября 2015

Hall Baltija

Park Inn by Radisson Vilnius,

Ukmergės str. 363

LT-06327

Vilnius, Lithuania

BEGINNING AT 10:00

ПОЧАТОК В 10:00

НАЧАЛО В 10:00

Regulations speech – up to 10 minutes
регламент виступу – до 10 хвилин
регламент выступления – до 10 минут

Skaistys Audrius, PhD, Government of the Republic of Lithuania, Government Representative in Vilnius Country, member of the Lithuanian Atlantic Treaty Association

Скайстіс Аудріус, доктор, Уряд Литовської Республіки, представник Уряду Литовської республіки у Вільнюському регіоні, член Ради Литовської асоціації атлантичного договору

Скайстис Аудриус, доктор, Правительство Литовской Республики, представитель Правительства Литовской Республики в Вильнюсском регионе, член Совета Литовской ассоциации Атлантического договора

Jonikas Rokas, President of Lithuanian Atlantic Treaty Association

Йонікас Рокас, президент Литовської асоціації атлантичного договору

Йоникас Рокас, президент Литовской ассоциации атлантического договора

Lithuanian Riflemen Union – legal status & key position in the security structure of Lithuania. Possibilities of cooperation with Ukrainian NGOs

Daublys Haroldas, LRU Group for cooperation with Eastern Partnership Countries

Литовська спілка стрільців – правовий статус і місце в структурі безпеки Литви. Можливості співпраці з українськими неурядовими організаціями

Даубліс Гарольдас, Литовська спілка стрільців, керівник групи щодо співробітництва з країнами Східного партнерства

Литовский союз стрелков – правовой статус и место в структуре безопасности Литвы. Возможности сотрудничества с украинскими неправительственными организациями

Даублис Гарольдас, Литовский союз стрелков, руководитель группы по сотрудничеству из странами Восточного партнерства

Kojala Linas, Eastern Europe Studies Centre, Policy Analyst

Кояла Лінас, політичний аналітик Центру Східноєвропейських досліджень

Кояла Линас, политический аналитик Центра Восточноевропейских исследований

Krishchunas Aushris, chairman of the Committee on Culture and Art Kaunas Municipality, Head Society co-operation between Kaunas and Lviv

Крішчунас Аушріс, голова комітету з питань культури і мистецтва муніципалітету міста Каунаса, керівник товариства співпраці між Каунасом і Львовом

Кришчунас Аушрис, председатель комитета по вопросам культуры и искусства муниципалитета города Каунаса, руководитель общества сотрудничества между Каунасом и Львовом

Military conflict in Ukraine and its geopolitical implications

Klymonchuk Vasyl, Doctor of Political Sciences, Deputy Director of the NATO Scientific Informational-Analytical Center, Head of the Department of Political Science at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Військовий конфлікт в Україні та його геополітичні наслідки

Климончук Василь, доктор політичних наук, заступник директора Наукового інформаційно-аналітичного Центру НАТО, завідувач кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Военный конфликт в Украине и его геополитические последствия

Клымончук Василь, доктор политических наук, заместитель директора Научного информационно-аналитического Центра НАТО, заведующий кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

The role of international organizations in the process of settlement of the Russian-Ukrainian conflict

Bilous Oleg, Candidate of Political Science, Director of the NATO Scientific Informational-Analytical Center, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Роль і місце міжнародних організацій в процесах врегулювання російсько-українського конфлікту

Білоус Олег, кандидат політичних наук, директор Наукового інформаційно-аналітичного Центру НАТО, доцент кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Роль и место международных организаций в процессах урегулирования российско-украинского конфликта

Билоус Олег, кандидат политических наук, директор Научного информационно-аналитического Центра НАТО, доцент кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Lithuanian-Ukrainian relations in the context of security threats and institutional challenges

Dotsiak Igor, Candidate of Political Science, Deputy Director of the NATO Scientific Informational-Analytical Center, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Литовсько-українські відносини в контексті безпекових загроз та інституційних викликів

Доцяк Ігор, к.політ.н., заступник директора Наукового інформаційно-аналітичного Центру НАТО, доцент, доцент кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Литовско-украинские отношения в контексте угроз безопасности и институциональных проблем

Доцяк Игорь, к.полит.н., заместитель директора Научного информационно-аналитического Центра НАТО, доцент, доцент кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Strategic consequence of participation of the Ukrainian institutions in the NATO Science Programme "Science for Peace and Security"

Nykyruy Lyubomyr, Deputy-Director of the NATO Scientific Informational-Analytical Center at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Стратегічне значення участі українських інституцій у Науковій програмі НАТО "Наука заради миру та безпеки"

Никируй Любомир, заступник директора Наукового інформаційно-аналітичного Центру НАТО Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Стратегическое значение участия украинских институций в Научной программе НАТО "Наука для мира и безопасности"

Никируй Любомир, заместитель директора Научного информационно-аналитического Центра НАТО Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

“Russian World” V.Putin – a threat to the security of Lithuania and Ukraine

Pendzey Ivan, Ph.D., Associate Professor of World History Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

“Русский мир” В.Путіна – загроза безпеці Литви та України

Пендзей Іван, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

"Русский мир" В.Путина – угроза безопасности Литвы и Украины

Пендзей Иван, кандидат исторических наук, доцент кафедры всемирной истории Института истории, политологии и международных отношений Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Social communication as a factor of strengthening of the Ukrainian-Lithuanian relationships in 2013-2015

Kobuta Larysa, Candidate of Political Science, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Соціально-гуманітарні комунікації як фактор зміцнення українсько-литовських взаємин у 2013-2015 роках

Кобута Лариса, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Социально-гуманитарные коммуникации как фактор укрепления украинско-литовских отношений у 2013-2015 годах

Кобута Лариса, кандидат политических наук, доцент кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Forms and means of the counter-actions to the Russian informational aggression against Ukraine in a state of the disguised war

Kobuta Stepan, Candidate of History, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Фактори і засоби протидії російській інформаційній агресії проти України в умовах прихованої війни

Кобута Степан, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Формы и средства противодействия российской информационной агрессии против Украины в условиях скрытой войны

Кобута Степан, кандидат исторических наук, доцент кафедры истории Украины Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Psychological factors of safety of the person in the conditions of socio-political instability

Lyutak Oksana, Associate Professor, Ph.D., assistant professor of social psychology at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Психологічні чинники безпеки особистості в умовах соціально-політичної нестабільності

Лютак Оксана, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Психологические факторы безопасности личности в условиях социально-политической нестабильности

Лютак Оксана, кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры социальной психологии Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Geographical dimensions of increase of Crimea's vulnerability due to occupation of the region by Russia.

Slyvka Roman, Doctorant of Geography of Ukraine Department, Candidate of Sciences Docent, Ivan Franko Lviv National University

Географічні виміри збільшення вразливості Криму внаслідок окупації регіону Росією.

Сливка Роман, докторант кафедри географії України, кандидат географічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

Географические измерения увеличения уязвимости Крыма вследствие оккупации региона Россией

Сливка Роман, докторант кафедры географии Украины, кандидат географических наук, доцент, Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Euro-Atlantic perspectives of Ukraine under the Russian threat (based on the Lithuanian experience)

Moskaliuk Mykhailo, Candidate of Political Science, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Євроатлантичні перспективи України в умовах російської загрози (на прикладі досвіду Литви).

Москалюк Михайло, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Інституту історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Евроатлантические перспективы Украины в условиях российской угрозы (на примере опыта Литвы)

Москалюк Михайло, кандидат политических наук, доцент кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Urbocide of populated areas in Donbas during 2014-2015 conflict: its purpose, causes and consequences

Zakutynska Iryna, Candidate of Sciences, the Lecturer of Geography and Science department at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Slyvka Roman, Doctorant of Geography of Ukraine Department, Candidate of Sciences Docent, Ivan Franko Lviv National University

Урбоцит населених пунктів Донбасу під час конфлікту 2014-2015 рр.: мета, причини і наслідки

Закутинська Ірина, кандидат географічних наук, викладач кафедри географії та природознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Сливка Роман, докторант кафедри географії України, кандидат географічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка

Урбоцит населенных пунктов Донбасса во время конфликта 2014-2015 гг.: цели, причины и последствия

Закутинская Ирина, кандидат географических наук, преподаватель кафедры географии и естествознания Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Сливка Роман, докторант кафедры географии Украины, кандидат географических наук, доцент, Львовский национальный университет имени Ивана Франко

To the question of the danger of the restoration of the socialist Federation in the post-Soviet space

Skomorovskyi Vitalii, Doktor of Law, Professor of Theory and History of State and Law, Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Galyskyu

До питання небезпеки відновлення соціалістичної федерації на пострадянському просторі

Скоморовський Віталій, д.ю.н., професор кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

К вопросу опасности восстановления социалистической федерации на постсоветском пространстве

Скоморовский Виталий, д.ю.н., профессор кафедры теории и истории государства и права Ивано-Франковского университета права имени Короля Даниила Галицкого

Patriotic education of the younger generation in modern conditions

Skomorovska Iryna, Candidate of Pedagogical Sciences (comparable to the academic degree of Doctor of Philosophy), Associate of the theory and methodology department of the preschool and corrective education at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Патріотичне виховання підростаючого покоління в сучасних умовах

Скоморовська Ірина, к.пед.н., доцент кафедри теорії та методики дошкільної і корекційної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Патриотическое воспитание подрастающего поколения в современных условиях

Скоморовська Ірина, к.пед.н., доцент кафедри теорії та методики дошкільного і корекційного образования Прикарпатского национального университета имени Василия Стефанька

Ukrainian-lithuanian relations through the prism of positive law for contemporaneity

Lutsky Roman, candidate of legal sciences, associate professor of department of Theory and History of State and Law, Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Galytskyu

Україно-литовські відносини через призму позитивного права сучасності

Луцький Роман, к.ю.н., доцент теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

Украино-литовские отношения сквозь призму позитивного права современности

Луцький Роман, к.ю.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького

Professional training of young people as a key to its social and psychological security in the western Ukrainian Diaspora in the first half of the twentieth century

Dzus Oksana, Candidate of Pedagogical Science, associate professor, doctoral at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Професійна підготовка молоді як запорука її соціальної та психологічної безпеки в західній українській діаспорі у першій половині ХХ ст

Джус Оксана, кандидат педагогічних наук, доцент, докторант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Профессиональная подготовка молодежи как залог ее социальной и психологической безопасности в западной украинской диаспоре в первой половине ХХ века

Джус Оксана, кандидат педагогических наук, доцент, докторант Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

The impact of historical consciousness and historical memory in forming public opinion on NATO-Ukraine relations

Zhupnyk Vasil, Ph.D., senior laboratory Ivano-Frankivsk National Medical University, Assoc. Ivano-Frankivsk branch VMUROL "UKRAINE"

Вплив історичної свідомості та історичної пам'яті на формування суспільної думки щодо відносин Україна-НАТО

Жупник Василь, к.і.н., старший лаборант Івано-Франківського національного медичного університету, доц. Івано-Франківської філії ВМУРОЛ «УКРАЇНА»

Влияние исторического сознания и исторической памяти на формирование общественного мнения относительно отношений Украина-НАТО

Жупник Василий, к. и. н., старший лаборант Ивано-Франковского национального медицинского университета, доц. Ивано-Франковского филиала ВМУРОЛ «УКРАИНА»

Community of Interests of the Baltic-Black Sea Region Nations in Conceptions of the Polish Political Thought of the Second Half of the 20th Century

Genyk Mykola, Ph. D., Assistant professor, Assistant Professor at the Department of Political Institutes and Processes at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Спільність інтересів народів Балто-Чорноморського регіону в концепціях польської політичної думки II пол. XX ст

Геник Микола, канд. істор. наук, доцент, доцент кафедри політичних інститутів і політичних процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Общность интересов народов Балто-Черноморского региона в концепциях польской политической мысли II пол. XX ст

Геньк Николай, канд. истор. наук, доцент, доцент кафедры политических институтов и политических процессов Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

The ULB (Ukraine-Lithuania-Belarus) Conception in Jerzy Giedroyc's Political Thought

Senych Maria, Master, Post-graduate student, Post-graduate student at the Department of Political Institutes and Processes at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Концепція ULB (Ukraina-Litwa-Białoruś) в політичній думці Єжи Гедройця

Сенич Марія, магістр, аспірант кафедри політичних інститутів і політичних процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Концепция ULB (Ukraina-Litwa-Białoruś) в политической мысли Ежи Гедройца

Сенюч Марія, магістр, аспірант кафедри політичних інститутів і політичних процесів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

The impact of political instability on the formation of social life strategies of the individual

Kuryliuk Serhii, Ph.D. Profesor, Faculty of Physical Education and Sports at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Вплив політичної нестабільності суспільства на формування життєвої стратегії особистості

Курилюк Сергій, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Влияние политической нестабильности общества на формирование жизненной стратегии личности

Сергей Курылюк, кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры теории и методики физической культуры и спорта Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Socio-psychological approaches to the essence of personality in terms of security of military-political instability.

Vupasniak Ihor , Ph.D. Profesor, Faculty of Physical Education and Sports at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Соціально-психологічні підходи до сутності безпеки особистості в умовах військово-політичної нестабільності.

Випасняк Ігор, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Социально-психологические подходы к сущности безопасности личности в условиях военно-политической нестабильности

Випасняк Игорь, кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент, доцент кафедры теории и методики физической культуры и спорта Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

What Ukraine shall do with Donbass: the scenarios of reintegration

Valeriy Kravchenko, Director CO "Centre for international security", Senior research fellow of National Institute for strategic studies

Що Україні робити з Донбасом: сценарії реінтеграції

Валерій Кравченко, директор ГО "Центр міжнародної безпеки", старший науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень

Что Украине делать с Донбассом: сценарии реинтеграции

Валерий Кравченко, директор ОО "Центр международной безопасности", старший научный сотрудник Национального института стратегических исследований

Interpreter's Job in Conditions of the Russian Threat: Challenges

Ikalyuk Lesya, Candidate of Philology, Associate Professor, Associate Professor of the English Department at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Kuzyk Khrystyna, student at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Діяльність перекладача в умовах російської загрози: виклики професії

Икалюк Леся, к.ф.н., доцент, доцент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Кузык Христина, студентка Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Деятельность переводчика в условиях русской угрозы: вызовы профессии

Икалюк Леся, к.ф.н., доцент, доцент кафедры английской филологии Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Кузык Хрыстына, студентка Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

The political participation of young people in the military conflict in Ukraine

Kavylin Oleksiy, graduate student of political science at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Політична участь молоді у військовому конфлікті в Україні

Кавилін Олексій, аспірант кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Политическое участие молодежи в военном конфликте в Украине

Кавилин Алексей, аспирант кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василя Стефаника

Ethnopolitical part in the military conflict in Ukraine

Lendyel Roman, graduate student of political science at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Етнополітична складова у військовому конфлікті в Україні

Лендел Роман, аспірант кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Этнополитическая составляющая в военном конфликте в Украине

Лендел Роман, аспирант кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Valuable dimension of the conflict in Ukraine

Nasadiuk Yulia, graduate student of political science at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Ціннісний вимір конфлікту в Україні

Насадюк Юля, аспірант кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Ценностное измерение конфликта в Украине

Насадюк Юля, аспирант кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

Energy efficiency in the housing sector (European experience)

Khvyshchun Nadiya, Deputy Dean of Business Faculty, PhD in Economics, Docent, Lutsk National Technical University

Urban Oksana, PhD in Economics, Docent, Lutsk National Technical University

Енергоефективність в житловому секторі (європейський досвід)

Хвищун Надія, заступник декана факультету бізнесу, кандидат економічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет

Урбан Оксана, кандидат економічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет

Энергоэффективность в жилищном секторе (европейский опыт)

Хвищун Надежда, заместитель декана факультета бизнеса, кандидат экономических наук, доцент, Луцкий национальный технический университет

Урбан Оксана, кандидат экономических наук, доцент, Луцкий национальный технический университет

Bilous Oleg, Candidate of Political Science, Director of the NATO Scientific Informational-Analytical Center, Assistant Professor of the Department of Political Science of the Institute of History, Political Science and International Relations at Precarpathian Vasyl Stefanyk National University

Білоус Олег, кандидат політичних наук, директор Наукового інформаційно-аналітичного Центру НАТО, доцент кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Билоус Олег, кандидат политических наук, директор Научного информационно-аналитического Центра НАТО, доцент кафедры политологии Прикарпатского национального университета имени Василия Стефаника

THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE PROCESS OF SETTLEMENT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN CONFLICT

РОЛЬ І МІСЦЕ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСАХ ВРЕГУЛЮВАННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ

РОЛЬ И МЕСТО МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ПРОЦЕССАХ УРЕГУЛИРОВАНИЯ РОССИЙСКО-УКРАИНСКОГО КОНФЛИКТА

«Підігриваючи ззовні» ситуацію в Сирії, Росія намагається відвернути увагу європейської спільноти від подій в Україні. Намагаючись позиціонувати себе як миротворець в Сирійському конфлікті РФ прагне покращити свій імідж, щоб пом'якшити санкції прийняті щодо Росії демократичним співтовариством у зв'язку з агресією Кремля щодо України.

Неприхована російська агресія стосовно України підриває регіональну стабільність у країнах від Балтії до Чорноморсько-Каспійського басейну, створюючи виклик для НАТО як ключового елемента європейської безпеки і

ставлячи під сумнів подальшу долю Європейського проекту та ідеї об'єднаної Європи.

Тактика Росії полягає сьогодні у створенні якомога більшої кількості «заморожених» конфліктів, особливо в регіоні між Балтикою, Чорним та Каспійським морями, що дозволяє їй не лише гальмувати процес інтеграції регіональних суб'єктів міжнародного права до НАТО і ЄС, а й вносити внутрішні суперечності до лав Євросоюзу, намагаючись у такий спосіб розколоти єдність членів Унії у питанні дотримання режиму санкцій щодо Росії.

Офіційна Москва, акцентуючи на «пріоритетності боротьби з міжнародним тероризмом» (у вигляді Ісламської держави Іраку та Леванте - ІДІЛ), про що вона намагається переконати світову спільноту, фактично протидіє добровольчим військовим формуванням сирійської опозиції, яка з квітня 2011 року веде організовану боротьбу з диктатурою Бешара Асада. Про це, зокрема, свідчить той факт, що терористичні угруповання т. зв. «ІДІЛ» діють лише на незначній території південно-східних провінцій Сирії (у прикордонні з Іраком), тоді як збройні сили САР, підсилені російськими найманцями та кадровими військовими, протистоять повстанцям у центральних районах країни.

Головування Росії в ООН будуватиметься на маніпулюванні фактами у вигідному для Кремля контексті як у питанні «боротьби з міжнародним тероризмом», так і агресії в Україні, та матиме на меті розпорошити і відвернути увагу міжнародної спільноти від чисельних порушень Російською Федерацією норм міжнародного права у безпековій сфері, переключивши акценти на «глобальні виклики та загрози сучасності».

У разі, якщо НАТО, ЄС та країни члени ООН не протидіятимуть адекватно агресивній політиці Росії, то під загрозою військового вторгнення з боку РФ можуть опинитися країни Балтії та інші держави, які свого часу входили до т. зв. «Варшавського договору».

За таких обставин суттєво зростає роль та позиціонування структур міжнародного безпекового характеру (НАТО, Рада безпеки та асамблея ООН), які повинні рішуче виступити за непорушність вибудовуваної на протязі чверть

століття глобальної системи безпеки та вжити відповідних заходів стосовно країни агресора, якою наразі по відношенню до України є РФ.

**УКРАЇНО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОЗИТИВНОГО
ПРАВА СУЧАСНОСТІ**

УКРАИНО-ЛИТОВСКИЕ ОТНОШЕНИЙ СКВОЗЬ ПРИЗМУ ПОЗИТИВНОГО
ПРАВА СОВРЕМЕННОСТИ

UKRAINIAN-LITHUANIAN RELATIONS THROUGH PRISM OF POSITIVE
LAW FOR CONTEMPORANEITY

**Роман Луцький, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії
держави і права Івано-Франківського університет права імені Короля Данила
Галицького**

Роман Луцький, кандидат юридических наук, доцент кафедры теории
государства и права Ивано-Франковского, университет права имени Короля
Даниила Галицкого

Roman Lutsky, candidate of legal sciences, associate professor of department of
theory of the state and law Ivano-Frankivsk, university of law for the name of King
Danylo Galychina (**e-mail: roman_lutskii@ukr.net**)

УДК 340.12

**УКРАЇНО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОЗИТИВНОГО
ПРАВА СУЧАСНОСТІ**

*Роман Луцький, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії держави і права
Івано-Франківського університет права
імені Короля Данила Галицького*

(e-mail: roman_lutskii@ukr.net)

Дослідження терміну право проводиться вже довгий час. Однак досить мало уваги приділяється розкриттю сутності ознак, які розкривають внутрішню структуру призначення та роль такої категорії як «позитивне право». Сутнісні ознаки позитивного права відображають центральну формулу даної категорії, у якій відображається квінтесенція поняття «право».

Термін «позитивне право» виражає собою правило поведінки, яке прийнято і санкціоноване державою та має загальнообов'язковий характер. Крім того позитивне право окреслює конкретний напрямок розвитку законодавчого процесу відповідного етапу розвитку на якому знаходиться держава і виключно воно в поєднанні з природнім правом являється тим інструментом, який скеровує розвиток суспільства та державності.

У сучасному світі, який перебуває під постійним впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів, об'єктивні фактори обумовлюють неможливість продуктивного існування будь-якого позитивного права вираженого через актора міжнародного рівня, що відмовляється стати складовою частиною загальної системи відносин. Якщо у минулому держави мали можливість самостійно вирішувати свої проблеми, то зараз, опинившись на рубежі XX – XXI століть перед обличчям глобальних загроз людській цивілізації (розповсюдження ядерної зброї, неконтрольована гонка озброєнь, екологічна та демографічна криза і т.д.), вони можуть лише завдяки об'єднанню зусиль подолати ці негативні тенденції та зберегти людству шанси на виживання. Лише завдяки багатостороннім домовленостям та партнерству держави можуть продовжувати свій розвиток. Членство в міжнародних союзах, що займаються налагодженням співробітництва в різних сферах державного функціонування, значно підвищує їхню спроможність протистояти глобальним світовим проблемам однією з яких є агресивна і загарбницька політика Росії.

На даний момент фактично, лише одна міжнародна структура має достатньо сил та досвіду, щоб протистояти військовим загрозам азіатської імперії, яка віками грабує та поневолює народи. Організація Північноатлантичного договору, створена

західними демократіями у 1949 році задля захисту власних інтересів при можливому конфлікті з країнами соціалістичного табору, вже майже шістьдесят років доводить свою ефективність як система колективної безпеки. Об'єднавши спочатку країни Західної Європи та Північної Америки, які йшли капіталістичним шляхом розвитку, Північноатлантичний Альянс вступив у 1990-і роки потужною та впливовою структурою. Після розпаду Радянського Союзу та демократичних перетворень у залежних від нього державах НАТО залишалась єдиним військово-політичним блоком, який пропонував країнам захист та стабільність розвитку.

Розглядаючи на початку свого існування країни Центральної та Східної Європи як плацдарм можливого радянського вторгнення, керівництво Організації Північноатлантичного договору на початку 90-х років ХХ століття позитивно оцінило зміни, що відбулися на цих територіях. Політика щодо відносин зі східними сусідами була повністю переглянута, і на то були об'єктивні причини: геополітична карта Європи зазнала кардинальних змін. Якщо раніше вона була розділена між двома ворогуючими військово-політичними об'єднаннями – НАТО та Організацією Варшавського договору, то після краху соціалістичного табору в цій частині світу залишилася лише одна потужна сила, а на її східних кордонах колишні радянські сателіти та республіки СРСР намагалися подолати кризові явища, викликані кардинальною зміною суспільного устрою. У деяких випадках такі перебудови призвели до появи зон нестабільності та ескалації заморожених конфліктів, у тому числі на етнічному ґрунті (Балкани, Кавказ). Розуміючи, що в такій ситуації неможливо розбудувати справжню євроатлантичну систему колективної безпеки, не залучивши до неї колишніх супротивників, що скинули соціалістичне ярмо, Північноатлантичний Альянс, прийнявши нову стратегічну концепцію розвитку, розпочав амбіційний проект розширення на Схід.

Перспектива розширення Організації Північноатлантичного договору була закладена з самого початку існування цієї організації – в статті 10 Вашингтонського договору говорилося про таку можливість [8, с. 439]. «Дослідження з питань розширення НАТО», оприлюднене у вересні 1995 року, підтвердило, що лише повноправне членство східноєвропейських держав в Альянсі сприятиме розвитку

демократичних тенденцій в регіоні та стабільному майбутньому системи колективної безпеки [2, с. 4].

Успіхи країн Балтії у євроатлантичній інтеграції є наслідком виваженої політики їхніх лідерів та національної згуртованості народів цих держав навколо ідеї повернення до європейської сім'ї народів. Проаналізувавши дії прибалтів щодо співробітництва та налагодження відносин з Організацією Північноатлантичного договору, можна з впевненістю сказати, що вступ Естонії, Латвії та Литви до Альянсу підказує іншим перехідним демократіям пострадянського простору, які задекларували своє прагнення стати частиною євроатлантичної системи колективної безпеки, шлях до досягнення поставлених завдань. Налагодження відносин з країнами Балтії саме по євроатлантичних питаннях може стати тим позитивним фактором, що примусить Україну швидше проводити реформування власних структур і налагоджувати співпрацю з Брюсселем.

Не викликає сумнівів той факт, що історично долі прибалтійських країн та нашої держави мають багато спільного. Особливо це стосується Литви – саме у складі Великого Князівства Литовського українські землі зазнавали найменших утисків та користувалися фактичним рівноправ'ям, литовська експансія на українські землі була мирною, та позитивно вплинула на формування української нації [1, с. 496].

Контакти між Україною та Литвою розпочалися 26 серпня 1991 року, коли Верховна Рада України визнала незалежність Литви. 4 грудня того ж року Вільнюс визнав незалежність України, і вже 12 грудня між Україною та Литовською Республікою були встановлені дипломатичні відносини. З 2 вересня 1992 року в Києві функціонує посольство Литовської Республіки (перший посол – Ромуалдас Рамошка, зараз ці обов'язки виконує Альгірдас Кумжа), існують почесні консульства цієї прибалтійської країни у Львові, Сімферополі, Донецьку, Житомирі. На території Литви також працює посольство України (першим послом України в Литві був Ростислав Білодід) та три почесні консульства – в Клайпеді, Вісаганісі та Шальчінінкаї.

На двосторонньому рівні співпраця Литви з Україною вже породила декілька інституцій, у тому числі: Раду Президентів Литовської Республіки і України, Раду міжурядової співпраці, двосторонню міжпарламентську Асамблею. Активно розвиваються відносини і в трьохсторонньому форматі на регіональному рівні (Україна-Литва-Польща). При переговорах, що відбулися під час офіційного візиту президента Кучми до Вільнюса, була підписана спільна декларація про взаємовигідне співробітництво в рамках інтеграції до європейських та євроатлантичних структур.

В ній також наголошувалося на тому, що при процесі розширення НАТО особлива увага повинна приділятися інтересам окремих країн та їхній власній незалежній позиції щодо вступу до Альянсу (таким чином непрямозасуджувалась політика Російської Федерації, яка категорично виступала проти вступу східноєвропейських держав до Організації Північноатлантичного договору. – М.З.). На зустрічі була розглянута ідея проведення в столиці Литовської Республіки конференції по питанням співпраці в регіоні, яка була здійснена 5-6 вересня 1997 року під лозунгом «Співіснування та добросусідські відносини народів – гарантія безпеки та стабільності в Європі» [1, с. 533]. Наша держава з самого початку з розумінням ставилась до євроатлантичного курсу, обраного Литвою (представник України – єдиний делегат, який не підписав спільну заяву міністрів оборони країн СНД, спрямовану проти вступу країн Балтії до Організації Північноатлантичного договору. – М.З.). Зараз, нарешті здобувши членство в Альянсі, Литовська Республіка налаштована допомогти Україні в цій сфері. Вона приймає активну участь у діяльності Комісії Україна-НАТО (ця структура є основою для співпраці нашої країни з Організацією Північноатлантичного договору. – М.З.) з часу завершення своїх власних переговорів о приєднанні до Північноатлантичного Альянсу. Саме у столиці Литви – Вільнюсі – на неформальному засіданні Комісії був проголошений початок інтенсифікованого діалогу щодо можливості України стати членом НАТО, та розглянуті проблемні питання з приводу реформ, пов'язаних з набуттям нашою державою відповідності критеріям організації. Саме на цьому засіданні були визначені основні пріоритети подальшого практичного

співробітництва між Києвом та євроатлантичними структурами, серед них – укріплення демократичних інститутів, поновлення політичного діалогу з Альянсом, поглиблення співпраці у галузі реформ оборонного сектора, спільна діяльність у питаннях публічної дипломатії тощо. Підтримка Литвою євроатлантичного руху України ще раз була засвідчена протягом консультацій на вищому рівні між Організацією Північноатлантичного договору та нашою державою, що проходили в цій Балтійській державі. Протягом цих консультацій на вищому рівні міністри оборони України та країн-членів Альянсу детально розглянули та позитивно оцінили український прогрес у сфері реформування системи безпеки та оборони. Зустріч міністрів закордонних справ нашої країни та Литовської Республіки, на якій була підписана спільна заява про співпрацю в галузі європейської і євроатлантичної інтеграції та регіональної співпраці. В ній говорилося про координацію зусиль з приводу подальшого налагодження співробітництва між Україною та європейськими структурами. Плодотворною є україно-литовська співпраця у форматі миротворчих операцій, у тому числі під егідою Організації Північноатлантичного договору. У складі багатонаціональної бригади EAST («Схід») сил KFOR (миротворчий контингент НАТО в Косово) на сьогоднішній день знаходиться підрозділ з 32 литовських солдатів, який розташований у складі польсько-українського батальйону в селі Качанік, у 40 кілометрах від м. Приштина [5]. Приймаючи до уваги участь українських лікарів в миротворчій місії ISAF в Афганістані саме у складі литовського контингенту, можна говорити про налагодження перевіреного часом бойового партнерства між миротворцями з нашої країни та Литви [3, с. 71]. Литовська Республіка позитивно поставилась до ініціативи українських державних діячів щодо прагнення отримати План дій щодо членства (ПДЧ) в НАТО на Бухарестському саміті організації. Міністр закордонних справ цієї країни Пятрас Вайтекунас в інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня» заявив, що Литва твердо підтримує таку політику Києва, та що ПДЧ — це потужний інструмент трансформування і модернізації держави. Він зауважив, що приєднання України до Плану відповідає інтересам як самої України, так і всього євроатлантичного співтовариства, наголосивши в той же час на тому, що надання

ПДЧ зовсім не буде автоматично означати швидкий вступ України до НАТО. Це буде лише початком складного шляху, який вимагатиме від української влади великої політичної волі та відповідальної праці в багатьох сферах [4]. Напередодні зустрічі в Бухаресті Комітет по закордонним справам Сейму Литви виступив з заявою «Про запрошення Грузії та України до початку реалізації Плану Дій по підготовці до Членства в НАТО». Посилаючись на історичний успіх минулого розширення Північноатлантичного Альянсу, що утворило фундамент для стабільності і безпеки в Центральній та Східній Європі, та відзначаючи, що процес об'єднання європейських демократичних країн у єдину систему колективної безпеки ще не завершився, литовські парламентарії акцентували увагу на успіхах країн-кандидатів в реалізації політичних, економічних та військових реформ. Вони наголосили на тому, що вже зараз Україна є важливим партнером для НАТО, та за багатьма показниками виявляється рівноправним союзником організації. Підкреслюючи позитивні наслідки надання ПДЧ як для країн-кандидатів, так і для самого Альянсу, прибалтійські політики закликали запросити Україну, разом із Грузією, до початку реалізації цього плану саме на Бухарестському саміті. Після того, як в Бухаресті Україні було відмовлено у негайному наданні Плану дій щодо членства в організації, литовські урядовці ще раз чітко озвучили свою позицію з цього питання. Під час візиту президента нашої держави до Литовської Республіки була підписана декларація, що закріплює стратегічну співпрацю двох держав в таких важливих галузях, як енергетична безпека, європейська та євроатлантична інтеграція. Серпневі події на Кавказі змусили балтійські держави знову оприлюднили свою позицію щодо майбутнього розширення Північноатлантичного Альянсу.

Президент Литовської Республіки у своїх виступах неодноразово зазначав, що Україні відведена особлива роль в Європі, і що Литва була й буде близьким другом України, завжди готовим до відвертого діалогу, дружньої допомоги та підтримки. У своїх виступах він говорив, що хоче бачити Україну вільною та єдиною, і що наша країна повинна приймати активну участь у вирішенні найважливіших питань безпеки регіону і всієї Європи [6].

Підсумовуючи вище наведені положення доцільно відмітити, що країни-члени європейської Спільноти повинні сконцентрувати увагу на країнах Східної Європи, надавати допомогу тим державам, які поставили собі амбіційну ціль досягнення демократії та створення громадського суспільства. Так, два основні етапи розширення НАТО повинні сприйматися як визначні віхи у процесі об'єднання єдиної спільноти цивілізації під назвою Європа. Але було б помилково стверджувати, що потенціал для подальшого розширення вже вичерпаний. Колишній президент Литви є одним з найбільш послідовних прихильників розширення Альянсу на Схід та членства України в ньому. Таким чином, партнерські відносини між Україною та Литовською Республікою в галузі євроатлантичної інтеграції, орієнтовані на обмін досвідом у сфері реформування сектору безпеки та оборони та залучення України до використання прибалтійських здобутків, розвиваються досить активно. Спільне історичне минуле та цілі на майбутнє, яких одні вже досягли, а інші лише намагаються досягнути – все це призводить до поглиблення співпраці. Політична еліта Литви налаштована надавати необхідну допомогу для розвитку української військової реформи та з прихильністю ставиться до ідеї якомога скоріше надати Україні вагомій гарантії підтримки її євроатлантичних вподобань у вигляді Плану дій щодо членства в Організації Північноатлантичного договору. Така позиція позитивно впливає на євроатлантичні перспективи України та відповідає як національним інтересам Вільнюса, так і новітній політиці НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бразаускас А., Пять лет президенства: события, воспоминания, мысли / А. Бразаускас - М., ЗАО «Унипринт». – 2002, - 623 с.
2. Брежнева Т., Досвід другої та перспективи третьої „хвилі” розширення НАТО: оборонні та військові питання / Т. Брежнева / Під ред. професора А.Шевцова, Дніпропетровськ. - 2005, - 63 с.

4. Замікула М., Участь країн Балтії у операції НАТО в Афганістані/ М. Замікула // Вісник Науково-інформаційного Центру міжнародної безпеки та євроатлантичної співпраці №4 (8) 2007. – С. 67 – 73
5. Кравченко В., Пятрас Вайтекунас: питання енергетичної безпеки стають ключовими для ЄС і НАТО / В. Кравченко // Дзеркало тижня. - № 6 (685) 16 - 22 лютого 2015 - С. 4-8.
6. KFOR contributing nations and troop numbers (as on 4 February 2008) – матеріали офіційного веб-сайту Організації Північноатлантичного договору. Режим доступу :http://www.nato.int/kfor/structur/nations/placemap/kfor_placemap.pdf
7. Речь Президента Литовской Республики Валдаса Адамкуса по случаю 750-летия города Львова – матеріали з офіційного веб-сайту президента Литовської Республіки. Режим доступу: <http://www.president.lt/ru/news.full/281>
8. Североатлантический договор, Справочник НАТО. – Public Diplomacy Division NATO 1110 Brussels, Belgium. – 2006. – 440 с.

Resume

Research of term a law is conducted already long time. However sufficiently small attention is spared to opening сутності of signs, that expose the underlying structure of setting and role of such category as a «positive law». The сутнісні signs of positive law represent the central formula of this category, quintessence of concept «law» is represented in that.

A term «positive law» expresses by a soba rule of behavior, that is accepted and it is sanctioned by the state and has obligatory character . In addition a positive law outlines concrete direction of development of legislative process of the corresponding stage of development on that there is the state and exceptionally it in combination with an absolute law is a that instrument that directs development of society and state system.

In the modern world that is under permanent influence of globalization and integration p rocesses, only due to multilateral agreements and partnership of the state can continue the development. Membership in international unions that engage in adjusting of collaboration in the

different spheres of the state functioning considerably promotes their possibility to resist to the global world problems one of that there is aggressive and aggressive politics of Russia.

The special danger for Ukraine and Lithuania is presented by military intervention on east of our state, and also permanent provocations in relation to Lithuania. These threats predetermine the necessity of adjusting of partner and good-neighbourly mutual relations in face of the Asian aggressor and enslaver.

Оксана Джус

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант

ДВНЗ "Прикарпатський національний

університет імені Василя Стефаника"

dzhus1@ukr.net

Професійна підготовка молоді як запорука її соціальної та психологічної безпеки в західній українській діаспорі у першій половині ХХ ст.

Динамічні зміни у різних сферах суспільного життя в Україні, новітні хвилі еміграції зумовлюють аналіз місця і ролі у демократичних соціальних перетвореннях і культурно-освітніх процесах "зарубіжних" українців, які накопичили значний досвід пошуків та реалізації соціальної та психологічної безпеки молоді шляхом її професійної підготовки.

Сучасні науковці соціальну безпеку трактують як стан суспільства, за якого забезпечується номінальний рівень соціальних умов та соціальних благ (матеріальних, санітарно-епідеміологічних, екологічних, психологічних тощо), що визначають якість життя людини і суспільства в цілому та гарантується мінімальний ризик для життя, фізичного та психологічного здоров'я людей [13]. Про соціально-психологічну безпеку т. зв. третьої хвилі української еміграції доцільно говорити як про надскладну інституційне систему, зацентровану насамперед не стільки на соціальній підтримці низкою товариств і громадських об'єднань, а отримання (підтвердження) матури та фахової освіти як можливості утвердитися в нових соціально-економічних і політичних обставинах. Попри складні умови функціонування, українці-емігранти першої третини ХХ ст. зуміли створити розгалужену мережу інституцій загальної та професійної рідномовної освіти, а її науковий доробок став відображенням тогочасних культурно-освітніх проблем наших земляків, які залишаються співзвучними із сучасними українськими реаліями.

Питання внеску українців-емігрантів у розвиток української освіти в місцях нового поселення, професійної підготовки молоді в західній українській діаспорі в означений період представлені в науковому доробку українських і зарубіжних учених (Т.Беднаржова, В.Даниленко, О.Добржанський, О.Дуднік, О.Джус, Б.Єржабкова, Ю.Калічак, В.Кемінь, Т.Когут, А.Марушкевич, З.Нагачевська, С.Романюк, І.Руснак, М.Тимошик, В.Тригубенко, В.Троцинський, А.Шевченко та ін.).

Трактування суті означеної проблеми, шляхи її вирішення та аналіз практичного досвіду у цій сфері були репрезентовані також на сторінках періодичних видань міжвоєнної доби («Діло», «Життя і знання», «Жінка» (Львів), „Нова Україна”, „Суспільство”, „Спудей”, „Українська кореспонденція”, «Український тиждень» (Прага), «Трибуна України», «Українська трибуна» (Варшава) та ін., у збірниках праць Українського вільного університету, Працях Українського високого педагогічного інституту ім. Михайла Драгоманова у Празі, Збірнику відділу народознавства Українського соціологічного інституту «Народознавство», підручниках, посібниках, монографіях, які виходили друком у країнах осідку українців третьої хвилі еміграції.

Спроби відновлення високої фахової школи за межами України спостерігаються вже у таборах інтернованих, зокрема мова йде про Український народний університет для «всього українського вояцтва» у Ланцуті (Польща), відкритий 9 червня 1921 р., з економічним, історико-філологічним, математичний та військовим факультетами [4].

Але найбільш змістовною виявилася культурно-освітня праця української еміграції, що спрямовувалася на «задоволення власних культурних потреб», підготовку «кадрів національної інтелігенції для фахової праці на українських землях», «національну українську пропаганду серед чужинців» [9, с. 72], а найсприятливіші умови для цього склалися у міжвоєнну добу в Чехо-Словацькій Республіці.

Головною умовою її організації та розгортання стали матеріальна допомога та моральна підтримка з боку президента Томаша Масарика і чехо-словацького уряду.

Це зумовило зосередження в 1920-х –1930-х рр. на теренах Чехо-Словаччини «серцевини української нації – її елітарної інтелектуальної частини», яка «зворушила суспільно-мистецький рух в усій Європі та поза її межами» [16, с. 4]. Роль посередника між чеським урядом та українцями-емігрантами виконував створений у Празі в липні 1921 р. Український громадський комітет, управу якого очолив М.Шаповал. Він постав як приватне добродійне товариство, «що має метою всебічну допомогу українській еміграції» [14, с. 6-7].

Попри в цілому прихильне ставлення чеського уряду до українців, становище вигнанців з України було часто принизливим, оскільки чехи, сприяючи підготовці кадрів для майбутньої Української держави, «дозволяли тільки навчати або навчатися, бути лише студентом чи професором». А зважаючи на те, що в країні панувало безробіття, уряд забезпечував працею насамперед своїх громадян [10, с. 357]. Особливо ускладнилися умови перебування українців у Чехо-Словаччині у зв'язку з прийняттям СРСР до Ліги націй (1934), розгортанням світової економічної кризи та нормалізацією її відносин з Радянським Союзом, що призвело до підписання пакту неагресії і взаємодопомоги між цими двома державами [8, с. 3744].

Сірість, обмеженість, чвари, нестатки, невлаштованість емігрантського життя, непоодинокі випадки суїциду та суїцидальні настрої – про все це йдеться в епістолярній спадщині, мемуаристиці, у численних публікаціях відомих українських діячів-емігрантів. Адже такі зміни не проходять безслідно в житті людини-переселенця, особливо якщо вона провадила громадсько- і політично-активний спосіб життя на рідних теренах.

Яскравим прикладом такої трансформації може слугувати життя і творчий доробок видатної представниці емігрантства міжвоєнної доби Софії Русової [5]. Зауважимо, що уроки еміграції міжвоєнної доби покликані застерегти сучасне українство від уже здійснених упродовж історії помилок, попередити зневіру в ідеалах, за які боролися наші попередники, і націлити на розбудову незалежної України. Вся творчість шведко-француженки за походженням і українки "по духу" була пронизана одним закликком: "Покажіть себе гідними павших братів. Скріпіть

ще могутнійш нашу боротьбу і, як сказав великий Мазепа, всі в один гуж, в один такт, щоб було одно стадо, єдиний пастир. А перемога остаточно наша... слава Україні!" [11, с. 8].

Саме такими гаслами керувалися фундатори високих шкіл за межами України: Українського вільного університету (1921, Відень – Прага – Мюнхен), Української господарської академії – української вищої технічної школи (1922, Подебради (Чехословаччина), перетвореної у 1932 р. на заочний Технічно-Господарський інститут (до 1944 р.), Українського високого педагогічного інституту ім. М.Драгоманова (1923-1933, Прага) з дочірньою установою (базою педагогічної практики) – Українською реальною гімназією, Українського інституту громадознавства (з 1929 – Соціологічного інституту: у Відні – 1919-1924; у Празі – 1925-1945), при якому працював як автономна установа Український робітничий університет (1927-1931) – перший український заочний вищий освітній заклад, Української студії пластичного мистецтва, організованої за типом високих мистецьких шкіл (академій мистецтв) Українським Товариством Пластичного Мистецтва на чолі з [Д.Антоновичем](#) (Прага, 1923-1932; із 1932 – «Українська академія» як приватна студія І.Кулеця; із 1948 – «Народна академія» («Ludova académie») – діяла до 1950 р., остаточно припинила функціонування у 1952 р.). У їх стінах гартувалися кадри національно свідомих, кваліфікованих спеціалістів для потреб майбутньої незалежної Української держави. Вони також репрезентували освіту українського закордоння далеко за межами країн, у яких вони функціонували, адже їх студентами були представники різних національностей, що підтверджує високий рівень викладання і конкурентоспроможність з іншими навчальними закладами[1; 2; 3; 6; 7].

Переважну частину українських політичних емігрантів у Чехо-Словацькій Республіці становили студентська молодь (станом на 1 березня 1924 р. – 1900 осіб [15, с. 211]) та високоосвічені фахівці, діяльність яких з початку ХХ ст. підпорядковувалася утвердженню та поширенню національної ідеї на рідній землі, і яка знайшла реалізацію і в нових умовах. Серед них – перші українські академіки, вчені світового рівня, визначні державні та культурно-освітні діячі й педагоги:

Д.Антонович, Л.Білецький, І.Горбачевський, С.Дністрянський, Д.Донцов, Д.Дорошенко, О.Колесса, М.Лозинський, С.Русова, С.Сірополоко, С.Смаль-Стоцький, В.Старосольський, Ф.Щербина.

Реалізація винесеної у заголовок проблеми зумовила стрімкий розвиток основ функціонування в позаукраїнському європейському просторі історичної (М.Грушевський, Д.Дорошенко, В.Липинський, С.Наріжний, О.Шульгин), соціологічної (Н.Григоріїв, В.Старосольський, М.Шаповал), філософської (І.Мірчук, Д.Чижевський), філологічної (А.Артимович, Л.Білецький, В.Винниченко, О.Колесса, Л.Мосендз, О.Олесь, Г.Омельченко, В.Сімович, С.Смаль-Стоцький), психологічної (О.Іванов), економічної (К.Безкровний, М.Добриловський, К.Коберський, О.Мицюк, В.Тимошенко), математичної (О.Вілінський, В.Дяконенко, С.Романовський), фізичної (М.Галаган); біологічної (В.Гармашів, Ю.Русов), хімічної (І.Горбачевський, С.Комарецький), геодезичної (Л.Грабина), астрономічної (Ф.Гула), географічної (С.Рудницький, М.Дольницький, В.Кубійович), агрономічної (В.Доманицький, П.Дубрівний, К.Осауленко, В.Чередіїв) наук; бібліографії та бібліотечної справи (Л.Бачинський, П.Зленко, С.Сірополоко); релігієзнавства (О.Лотоцький, І.Огієнко), мистецтвознавства (Д.Антонович, В.Січинський), етнографії (І.Панькевич, В.Щербаківський), педагогіки (А.Волошин, А.Животко, Б.Заклинський, С.Сірополоко, С.Русова), правознавства (О.Ейхельман, К.Лоський, С.Дністрянський, С.Шелухін), кооперації (С.Бородаєвський, В.Коваль, Б.Мартос), лісівництва (Б.Іваницький, С.Колубаїв, М.Косюра, К.Подоляк), ветеринарії (В.Королів-Старий), меліорації (І.Шовгенів), металознавства і металургії (І.Фещенко-Чопівський), прикладної медицини (А.Гончарів-Гончаренко, Ю.Добриловський) та ін.

Важливим чинником самовиявлення українців у міжнародній науково-професійній діяльності стало входження у 1926 р. створеного 1924 року в Празі Українського академічного комітету (голова – проф. О.Колесса, секретар проф. О.Шульгин) до Комісії Міжнародної інтелектуальної співпраці при Лізі Націй. Український академічний комітет забезпечував участь українських наукових установ в еміграції та Наукового Товариства ім. Т.Шевченка у Львові в

міжнародних з'їздах, конференціях, репрезентацію української науки в світі, організацію українських наукових з'їздів (1926, 1932) та ін. наукових заходів.

При Українському громадському комітеті діяли також товариства, об'єднані за професійною ознакою (пластичного мистецтва, музичне, українських письменників, допомоги культурним силам України), Український громадський видавничий фонд та спеціальна жіноча секція у складі медико-санітарного відділу, яка зосередила свою увагу на побутовому облаштуванні, працевлаштуванні, залученні жіноцтва до активної громадської праці (насамперед у царині допомоги сиротам і дітям дошкільного віку), національному освідомленні.

Представники української культурно-освітньої справи закордоння виявили себе найбільш успішно і творчо саме у сфері професійної підготовки молоді, адже забезпечували реалізацію великого і важкого завдання: «виховати і вишколити нові кадри інтелектуальних працівників, які, хай в умовах чужини, зуміли б продовжити розбудову української науки...» [12, с. 522]. А також сприяли відновленню «безпосереднього зв'язку нашої наукової творчості з науковим життям Західної Європи», її піднесенню до західноєвропейського рівня. При цьому, як стверджував О.Ольжич – випускник Української реальної гімназії, Українського вільного університету та Українського високого педагогічного інституту ім. М.Драгоманова, поет і політичний діяч, українська наука «в своїх стимулах зберегла... свою самовистарчальність, бо завжди була наставлена на українську проблематику та виявляла сильний національний патос» [10, с. 220].

Таким чином, незважаючи на відрив від рідних коренів, складні умови життєдіяльності, українці, які через політичні обставини змушені були на початку 20-х рр. ХХ ст. масово емігрувати, залишили глибокий слід у культурно-освітньому житті української діаспори, спричинилися до бурхливого розвитку української науки та освіти за рубежом, підтвердили вагому роль професійної підготовки як запоруки соціальної та психологічної безпеки переселенців-вигнанців, а їх досвід може бути корисним і в сучасних умовах.

Oksana Dzus

Candidate of Pedagogical Science, associate professor,
doctoral Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Professional training of young people as a key to its social and psychological security in the western Ukrainian Diaspora in the first half of the twentieth century

The article analyzes the formation and development of Ukrainian high professional education in the western Ukrainian Diaspora in the first half of the twentieth century in the Ukrainian People's University, Ukrainian Free University, Ukrainian Academy of economic, Ukrainian High Pedagogical Institute named after M.Drahomanov, the Ukrainian Institute of Social Science, Ukrainian labor University, Ukrainian plastic art studio.

The role of young people professional training as the key to their social and psychological security in terms of emigration, overcoming of mediocrity, limitation, strife, deprivation, insecurity of immigrant life, suicidal moods by obtaining relevant professional education, involvement in the professional societies, academic events is traced.

The article emphasizes the role of professional high schools in the western Ukrainian Diaspora as a factor of Ukrainian migrants integration into the global Ukrainian community.

Список використаних джерел

1. Джус О. Високі школи української діаспори як чинник інтеграції зарубіжних українців у світове співтовариство / О. Джус // Научные труды “Современные тенденции в педагогическом образовании и науке Украины и Израиля: путь к интеграции”. – Ариэль (государство Израиль): Университетский центр Ариэль в Самарии, 2013. – № 4. – С. 145-151.

2. Джус О. Опікунські пріоритети заснування й функціонування Української Реформованої Реальної Гімназії при Українському Високому педагогічному інституті імені М.Драгоманова в Празі / О.В.Джус // Розвиток української та польської освіти і педагогічної думки (XIX-XXI ст.). Т. 4. Теорія і практика опікунської педагогіки в Україні та Польщі (XIX-XXI ст.). Збірник наукових праць / За ред. Д.Герцюка і І. Мицишин. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2014. – С. 189-201.

3. Джус О.В. Професійна підготовка молоді в Українській студії пластичного мистецтва у Празі / О.В.Джус // Обрії: Науково-педагогічний журнал Івано-Франківського ОПОПП. – Івано-Франківськ, 2015. – № 1. – С. 12-15.

4. Джус О.В. Професійна підготовка молоді на військовому факультеті Українського народного університету в таборі інтернованих (Польща, 1921-1922 рр.) / О.В.Джус // Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу: матеріали доп. учасн. Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 2-3 квіт. 2015 р.) / упоряд. Т.Й.Жалко, О.І.Кушпетюк, Н.Г.Конон. – Луцьк: ЛІРоЛ Ун-ту «Україна», 2015. – С. 38-40.

5. Джус О. Трансформація особистості Софії Русової в еміграції / О.Джус // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – К.: Українське агентство інформації та друку "Рада", 2008. – Т. XIX. – С. 170-177.

6. Джус О.В. Становлення і розвиток закладів професійної підготовки молоді в українському зарубіжжі / О.В.Джус // Актуальні проблеми наукового й освітнього простору в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 14-15 травня 2015 р., Мукачево. Том 1 / Ред. кол.: Щербан Т.Д. (гол. ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во «Карпатська вежа», 2015. – С. 103 – 105.

7. Джус О. Український робітничий університет у Празі – предтеча дистанційної освіти українського зарубіжжя / О. Джус // Інновації в освіті: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 16-17 жовтня 2012 р.): тези доповідей. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – С. 32-34.

8. Енциклопедія українознавства: Словникова частина. Перевидання в Україні / За ред. В.Кубійовича. – Львів: Молоде життя. – У 10 т.
9. Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / С.Наріжний. – Прага, 1942. – Ч. 1. – 372 с.
10. Ольжич О. Незнаному Воякові: Заповідане живим / О. Ольжич. – К.: Фондація імені О.Ольжича, 1994. – 432 с.
11. Русова С. Мемуари. Щоденник / С.Русова. – К.: Поліграфкнига, 2004. – 544 с.
12. Семчишин М. Тисяча років української культури / М. Семчишин. – К.: АТ «Друга рука», МП «Фенікс», 1993. – 550 с.
13. Соціальна безпека // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1121091944700/ekonomika/sotsialna_bezpeka
14. Три роки праці Українського Громадського Комітету в Ч.С.Р. 7/VII 1921 – 7/VII 1924. – Прага. – 1924. – 104 с. + фото.
15. Трощинський В.П. Українці в світі / В.П.Трощинський, А.А.Шевченко. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – Т. 15. – 352 с.
16. Федорук О. Передмова / О. Федорук // У кн. Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції 1919 – 1939 рр. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1999. – Ч.1. – С. 3-15.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗАГРОЗИ: ВИКЛИКИ ПРОФЕСІЇ

Леся Ікалюк (к.ф.н., доцент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника),

Христина Кузик (студентка 4-го курсу факультету іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника)

The article deals with the challenges an interpreter or translator faces in conditions of the Russian threat. It is argued that interpreters or translators bear great responsibility for what they are doing as their unprofessional actions may lead to the worsening of the conflict. The provided examples prove that very often Russian interpreters and translators forget about being professional and, therefore, objective or, at least, neutral and as a result provide the Russian reader with distorted information on Ukraine.

Key words: *Russian threat, interpreter, translator, Ukraine.*

З давніх часів перекладачі виконують надзвичайно важливу цивілізаційну місію. Відомо, що перекладачі користувались популярністю в усі часи існування людства. Вони перекладали задля поширення релігійних ідей, розповсюдження філософських концепцій або, навпаки, боротьби з цими філософськими концепціями, перекладали задля розвитку науки і техніки і т.д. Тобто існує тисяча і одна причина, чому існує така професія. Загалом, людина цієї професії налагоджує комунікацію між народами, презентує культури, впливає на міжнародний імідж держави.

Діяльність перекладача в умовах російської загрози безумовно має велике значення, оскільки перекладач бере на себе не тільки професійну, але й моральну відповідальність за якість і точність перекладу. Якість перекладу впливає на сприйняття одержувача інформації, а тому текст оригіналу повинен максимально точно бути переданий у тексті перекладу, особиста реакція перекладача, ні в якому разі, не повинна відображатися у результаті перекладу [4, с. 307]. Перекладач

зв'язаний із соціальною роллю; на відміну від автора він не може вільно висловлювати свої думки в процесі перекладу. Тому формування соціокультурної компетенції відіграє особливу роль у підготовці майбутніх перекладачів [2, с. 33]. Слід нагадати, що соціокультурна компетенція – це знання культурних особливостей носіїв мови, їхніх традицій, норм поведінки і етикету, уміння розуміти і адекватно використовувати їх у процесі спілкування, залишаючись при цьому носієм іншої культури. Тому в процесі перекладу перекладачу слід мати об'єктивне чи хоча б нейтральне відношення, зокрема до політичних подій. Адже неадекватний переклад може призвести до погіршення конфліктної ситуації. Переклад, який суперечить правді, може привести до поганих наслідків: сприйняття України як такої, що дійсно бажає війни, наприклад.

В умовах російської агресії часто адекватні перекладачі стають жертвами своєї ж професії. На жаль, у російських ЗМІ останнім часом зустрічаємо перекручену інформацію, здебільшого це робиться за допомогою перекладачів. Так, у статті «Російські ЗМІ створили черговий фейк: перебрехали доповідь ООН», опублікованій в інтернет-ресурсі «Вголос» [8] спростовується інформація про те, що в Організації Об'єднаних націй звинуватили українську владу у злочинах і розпалюванні ворожнечі. За допомогою порівняння оригіналу доповіді Верховного комісара ООН з прав людини щодо ситуації в Україні з докорінно спотвореною інформацією про зміст резолюції ООН, яку розповсюдив сайт [«KM.ru»](http://KM.ru), журналістам видання «Вголос» вдалося викрити брехню своїх «колег». Таких кричущих ситуацій є чимало: наприклад, на телеканалі «Россия 24» нагло перебрехали промову Петра Порошенка під час інавгурації [6]. Знову ж таки, це зроблено не без участі перекладачів. Тому перекладачам необхідно пам'ятати, що кожен переклад для них – це іспит сумління, а тому слід здійснювати якісний об'єктивний переклад, незважаючи на те, з якої він країни чи якої ідеології [3, с. 4], слід не забувати про професійно важливі якості перекладача – «індивідуальні властивості суб'єкта професійної перекладацької діяльності, які потрібні й достатні для її реалізації на нормативно заданому рівні і які значущо та позитивно корелюють з її основними результативними параметрами – якістю, продуктивністю

та надійністю перекладу» [7, с. 25]. Однак, заради отримання грошової винагороди перекладач про це все просто забуває.

Українська держава в особі працівників посольств, департаментів міжнародних зв'язків повинна активніше цікавитися, а відповідно і прослідковувати те, що пишуть іноземні ЗМІ про Україну. Бо наразі можна побачити, що цим питанням цікавляться переважно представники громадського сектору, хто на волонтерських, а хто на грантових засадах [1], на відміну від Російської Федерації, де такі повідомлення надзвичайно швидко ідентифікуються і за допомогою перекладачів перекручуються та доносяться до читачів у редакції, вигідній російському уряду. Читачами, у цьому випадку, виступають не тільки громадяни РФ, а також жителі окупованих територій, біженці, які сьогодні є повністю дезорієнтовані, а російські ЗМІ користуються їхньою безпорадністю і втлумачують їм в голову те, що «потрібно».

На жаль, останнім часом можна спостерігати також неякісний переклад новин з іноземної на українську мову і навпаки. Це залежить від того, хто є власником телеканалу, радіостанції чи періодики. Якщо ця особа проросійська – перекладач зробить свою справу, отримає хороший гонорар, і згідно з новинами, Україна не має нічого проти російської окупації. Але якщо людина розуміє мову оригіналу – її важко буде переконати в правильності перекладу.

Ще один виклик професії – не втратити тверезий глузд, перебуваючи в умовах тимчасової окупації. Це добре відчувають на собі перекладачі, які забезпечують роботу ОБСЄ. Часто можна прочитати у новинах «На Луганщині зникли ще 4 спостерігачі ОБСЄ і перекладач» [5]. Спостерігачі ОБСЄ слугують посередниками між ворогуючими сторонами та світом, який стоїть осторонь, саме від них часто залежить те, чи буде досягнутим розуміння чи ні. Величезна відповідальність тут лежить на перекладачеві, адже завдяки його компетентності, адекватності, моральному і фізичному здоров'ю спостерігачі ОБСЄ можуть отримати достовірну інформацію. Однак потрібно згадати, що стресові ситуації не можуть залишити людину байдужою, якою б професією вона не займалася, тому під час обстрілів чи перебування у полоні можна втратити зв'язок із реальністю. Звідси психологічної

реабілітації потребують не тільки військові, які перебувають у зоні АТО, а також перекладачі.

Держава повинна контролювати і сприяти удосконаленню якості перекладів, що показують рівень її освіченості серед інших країн. Україна цього не робить. Все, що перекладається з української чи на українську за кордоном, здійснюється за підтримки приватних фондів. Часто ці фонди є власністю людей країни агресора, що неодмінно позначиться на суті перекладу не на користь українського народу.

Перекладачам в умовах російської загрози потрібно бути дуже обережними, адже кожна ситуація – це як іспит сумління. Відповідати доведеться або перед замовником, або перед Богом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Весел Р. Чудеса перекладу й не тільки його [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/chudesa_perekladu_y_ne_tilki_yogo/
2. Голуб І.Ю. Підсистема вправ для формування соціокультурної компетенції у майбутніх перекладачів з німецької мови як другої іноземної / І.Ю.Голуб // Іноземні мови. – 2009. - №1. – С.32-37.
3. Долина Н. Брехня як вірусне захворювання : [про консцієнтальну, спрямовану на зміну свідомості війну проти України] / Н.Долина // Урядовий кур'єр. – 2015. – 17 квіт. (№70) – С. 4.
4. Журавель І. Перекладач як посередник міжкультурної комунікації / І.Журавель // Наукові записки. Серія : Літературознавство / за ред. проф. М.Ткачука. – Тернопіль, 2007. – Вип. 22. – С. 307-314.
5. На Луганщині зникли ще 4 спостерігачі ОБСЄ і перекладач [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-iac/1669089-na_luganshchini_znikli_shche_4_sposterigachi_obse_i_perekladach_1943439.html
6. На «Россия24» нагло перебрехали промову Порошенка під час інавгурації [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://vghlos.com.ua/news/na_rossyya24_naglo_perebrehaly_promovu_poroshenka_pid_chas_inavguratsii_148021.html

7. Прозорова М. И. Формирование профессионально важных качеств переводчика у студентов-лингвистов в процессе обучения в вузе : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / М.И. Прозорова. – Калининград, 2004. – 215 с.

8. Російські ЗМІ створили черговий фейк: перебрехали доповідь ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vghlos.com.ua/news/rosiyski_zmi_stvoryly_chergovyuy_feyk_perebrehaly_dopovid_oon_151837.html

Скоморовська Ірина, к.пед.н.,
доцент кафедри теорії та методики
дошкільної і корекційної освіти ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Скоморовська Ирина Анатольевна, к.пед.н., доцент кафедры теории и методики дошкольного и коррекционного образования Прикарпатского национального университета имени Василия Стефанька

Skomorovska Iryna Anatolievna, Candidate of Pedagogical Sciences (comparable to the academic degree of Doctor of Philosophy), Associate of the theory and methodology department of the preschool and corrective education, State higher educational establishment «Precarpatian National University Named After Vasyl Stefanyk»

**Патріотичне виховання підростаючого покоління
в сучасних умовах**

**Патриотическое воспитание подрастающего поколения в современных
условиях**

Patriotic education of the younger generation in modern conditions

Анотація. порушуються ключові питання виховання підростаючого покоління в сучасних умовах, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників відображено особливості його реалізації в минулому та на сучасному етапі.

Ключові слова: виховання, патріотизм, підростаюче покоління.

Аннотация. Нарушаются ключевые вопросы воспитания подрастающего поколения в современных условиях, с учетом внутренних и внешних факторов отражены особенности его реализации в прошлом и на современном этапе.

Ключевые слова: воспитание, патриотизм, подрастающее поколение.

Annotation. Violated key issues related to the education of the younger generation in modern conditions, taking into account internal and external factors reflected the features of its implementation in the past and at the present stage.

Keywords: education, patriotism, and the younger generation.

Патріотизм (від гр. patriotes – батьківщина) – любов до своєї батьківщини, відданість своєму народу, гордість за свій народ, прагнення захистити його надбання, продовжити примноження його загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей [6]. Як зазначав В.О. Сухомлинський, патріотизм як діяльна спрямованість свідомості, волі, почуттів діалектично пов'язаний з освіченістю, етичною, естетичною й емоційною культурою, світоглядною стійкістю, творчою працею. Виховання патріотичної свідомості, почуттів і переконань є важливою складовою цілісного процесу формування особистості.

У Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015) зазначено, що патріотичне виховання є складовою національного виховання, головна мета якого полягає у становленні самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин [5]. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави. Джерелами патріотичного виховання є рідне слово батька і матері, колискова пісня, культ Матері та Батька, рідна оселя, садиба, Батьківщина, героїчне минуле народу, життєдіяльність історичних постатей народу (політичних діячів, вчених, письменників, діячів мистецтва і культури), конкретна діяльність особистості щодо матеріального та культурного збагачення своєї країни.

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань: утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України; виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки; підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя; усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю; сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів; формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій; утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи; формування мовленнєвої культури; спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму [5].

Важливо виокремити принципи патріотичного виховання, дотримання яких забезпечує його ефективність:

– принцип національної спрямованості, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну;

– принцип самоактивності й саморегуляції забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;

– принцип полікультурності передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів;

– принцип соціальної відповідності обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;

– принцип історичної і соціальної пам'яті спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;

– принцип міжпоколінної наступності, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

Реалізація патріотичного виховання повинна бути багатогранною, охоплювати сім'ю, усі ланки освіти, мас-медіа, громадські, культурні та інші організації. Необхідним є комплексний вплив на свідомість молодого покоління, який забезпечить формування істинних національно-патріотичних цінностей.

Визначальна роль у вихованні національно-патріотичних цінностей належить сім'ї, оскільки саме тут відбувається первинне становлення особистості дитини. Значну роль у патріотичному вихованні дітей в сім'ї відіграють такі народознавчі засоби: рідна мова, народні ігри та іграшки, усна народна творчість, пісенне мистецтво, народні традиції, звичаї і обряди, народний календар, народна символіка, народне декоративно-вжиткове мистецтво, родинно-побутова культура. Все це сприяє формуванню в дошкільників моральних понять й почуттів, позитивно-емоційного ставлення до правил культурної поведінки; усвідомленню своєї національної приналежності; формуванню активної громадянської позиції. З-поміж вказаних засобів, особливо потужний виховний та розвивальний потенціал має усна народна творчість, зокрема дитячий фольклор [3, с.5].

Усна народна творчість є невичерпним джерелом виховання і навчання підростаючого покоління. У ній демонструється милозвучність і краса української

мови; відбивається світогляд, моральні, етичні, патріотичні, національні цінності нашого народу; розкриваються ідеали народного виховання. З-поміж величезного багатства усної народної творчості в роботі з дітьми раннього та дошкільного віку використовують колісанки, забавлянки, пестушки, потішки, небилиці, заклички, примовки, голосилки, мовчанки, лічилки, прислів'я, загадки, дражнилки, мирилки. Охарактеризуймо декотрі з них.

Важлива роль у здійсненні патріотичного виховання належить дошкільним навчальним закладам, зокрема, Базовий компонент дошкільної освіти в Україні також орієнтує на опанування знань про нашу державу, виховання поваги до державних символів. Зокрема, діти старшого дошкільного віку повинні знати державну символіку України (прапор, гімн, герб), назву її столиці, інших великих міст, значущі географічні назви (Карпатські гори, Дніпро тощо), пам'ятні місця (Тарасова гора у Каневі, Хортиця тощо) [1, с.26].

Патріотичне виховання у ДНЗ здійснюється під час занять («Ми живемо в Україні, ми дуже любимо її», «Пам'ятні місця України», «Рідне місто (село)», «Вулиці нашого міста (села)», «Наш герб» тощо.); екскурсій, розповідей вихователя, бесід з цікавими людьми, дидактичних, сюжетно-рольових ігор, розгляду ілюстративних матеріалів, творів образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва; читання та інсценування творів художньої літератури, слухання народної, класичної, сучасної музики, свят, виставок, виховних заходів.

Робота загальноосвітніх навчальних закладів у контексті патріотичного виховання повинна бути спрямована на утвердження в Україні патріотизму, посилення моральної складової в загальній системі формування у молоді національної гідності, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків, особистісних рис громадянина Української держави, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин, набуття соціального досвіду, фізичної досконалості, художньо-естетичної, інтелектуальної, правової, трудової, екологічної культури, розвиток психологічних і професійних якостей [4, с.35].

Основними формами патріотичного виховання школярів є:

- інформаційно-масові (дискусії, диспути, конференції, «філософський стіл», «відкрита кафедра», інтелектуальні аукціони, ринги, вікторини, вечори, подорожі до джерел рідної культури, історії держави і права, «жива газета», створення книг, альманахів);
- діяльнісно-практичні (творчі групи, осередки, екскурсії, свята, театр-експромт, ігри-драматизації, огляди-конкурси, олімпіади);
- інтегративні (шкільні клуби, фестивалі, асамблеї, гуртки);
- діалогічні (бесіда, міжрольове спілкування);
- індивідуальні (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо);
- наочні (шкільні музеї, кімнати, зали, галереї, виставки дитячої творчості, книжкові виставки, тематичні стенди тощо).

Ефективність патріотичного виховання в позакласній діяльності значною мірою залежить від спрямованості виховного процесу, методів та форм його організації. Пріоритетну роль доцільно відводити активним методам, які ґрунтуються на демократичному стилі взаємодії, сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи й творчості. До таких методів відносять: соціально-проектну діяльність, ситуаційно-рольові ігри, соціограму, метод відкритої трибуни, соціально-психологічні тренінги, інтелектуальні аукціони, ігри-драматизації, створення проблемних ситуацій та ситуацій успіху, аналіз конфліктів та моделей стилів поведінки [2, с.26].

З метою організації патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в умовах загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів доцільно проводити лекції, бесіди («Я – громадянин незалежної держави України», «Моя рідна Україна», «Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, її прапор і гімн», «Наша вітчизна – Україна», «Твої права і обов'язки», «І синє небо, і жовте колосся», «Народні символи», тощо); семінари, «круглі столи», конференції («У пам'яті світ врятований», «Утверджувати ідеали миру», «Люблю я свій народ – ціную його звичаї»); організовувати екскурсії до музеїв, установ, підприємств, вищих навчальних закладів, участь у роботі клубів та гуртків патріотичного спрямування;

тематичні години спілкування; залучати дитячі і молодіжні громадські організації до соціального становлення дітей і молоді, розвитку духовності та зміцнення моральних засад, виховання любові та поваги до історії свого народу; налагодити співпрацю з органами виконавчої влади, громадськими організаціями, закладами культури і освіти щодо героїко-патріотичного виховання учнівської молоді, пропаганди кращих здобутків українського суспільства, виховання почуття гордості громадян за свою Батьківщину; сприяти створенню військово-патріотичних об'єднань, клубів та гуртків за інтересами, молодіжних та дитячих центрів творчості, фізкультурно-спортивних та туристських клубів і підтримки їх роботи.

Таким чином, патріотичне виховання підрастаючого покоління повинно займати чільне місце у виховній системі сучасних освітніх інституцій як важливий спосіб виховання свідомих громадян. Варіативність форм, методів і засобів патріотичного виховання дозволяють здійснювати цей процес систематично, послідовно та творчо.

Література

1. Бех І. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Бех, К. Чорна // Світ виховання. – 2007. – №1 (20). – С. 23-34.
2. Гавлітіна Т. М. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник / Т. М. Гавлітіна. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – С. 26-27.
3. Дубина М. Патріотичне виховання молоді / М. Дубина, Ю. Руденко // Освіта України. – 2006. – №8. – С. 5.
4. Калінічев А. Знаймо і пам'ятаймо свою історію! Про патріотичне виховання в сучасній школі / А. Калінічев // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – №2. – С. 35-36.
5. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді // <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/naczionalno-patriotichne-vixovannya/>
6. Педагогіка у запитаннях і відповідях: Навч. посіб. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К., 2006. – 311 с.

УДК 340.15

Скоморовський Віталій Богданович, д.ю.н., професор кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, vskomor@ukr.net

До питання небезпеки відновлення соціалістичної федерації на пострадянському просторі

Анотація. У двадцятому столітті відбулося кілька подій, які мали визначальний вплив у світовому геополітичному просторі. Серед них чітко виокремлюється період існування Союзу Радянських Соціалістичних Республік. Вивчення спадщини радянської держави, яка з розпадом СРСР не проявляється дедалі частіше, привертало і ще буде привертати увагу істориків, юристів, соціологів та інших вчених. На сьогоднішній день дане питання вимагає детального осмислення й критичного аналізу, оскільки спостерігається тотальне нав'язування федералістичних принципів існування держави, що не сприяє ефективному розвитку української держави.

Ключові слова: державні взаємини, КПРС, радянська держава, Росія, СРСР, Україна.

Скоморовский Виталий Богданович, д.ю.н., профессор кафедры теории и истории государства и права Ивано-Франковского университета права имени Короля Даниила Галицкого

К вопросу опасности восстановления социалистической федерации на постсоветском пространстве

Аннотация. В двадцатом веке произошло несколько событий, которые оказали определяющее влияние в мировом геополитическом пространстве. Среди них четко выделяется период существования Союза Советских Социалистических Республик. Изучение наследия советского государства, которое с распадом СССР проявляется все чаще, привлекало и будет привлекать внимание историков, юристов, социологов

и других ученых. На сегодняшний день данный вопрос требует особого осмысления и критического анализа, поскольку наблюдается тотальное навязывание федералистических принципов существования государства, что не способствует эффективному развитию Украины.

Ключевые слова: государственные взаимоотношения, КПСС, советское государство, Россия, СССР, Украина.

Skomorovskyi Vitalii Bohdanovych, Doktor of Law, Professor of Theory and History of State and Law, Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Galytskyu

To the question of the danger of the restoration of the socialist Federation in the post-Soviet space

Annotation. In the twentieth century there occurred a few events, which had a determining influence in the geopolitical space. Among them stands out clearly the period of existence of the Union of Soviet Socialist Republics. The study of the heritage of the Soviet state, which since the collapse of the USSR has not disappeared and is quickly becoming attracted and will attract the attention of historians, lawyers, sociologists, and other scientists. Today this question requires a detailed understanding and critical analysis, as there is to impose a total principles of Federation of existence of the state, which does not contribute to the effective development of the Ukrainian state.

Keywords: public relations, the CPSU, the Soviet state, Russia, USSR, Ukraine.

Події недавнього минулого й сьогодні в Україні, особливо у південно-східних областях, демонструють постійне зовнішнє втручання у справи національного державотворення. Це суперечить ряду міжнародних угод і договорів, які уклала Україна із сусідніми державами. Крім того, з'являється загроза відновлення федеративних відносин, як це спостерігалось в період СРСР. Ситуація в нашій державі все більше переконує, що імперські амбіції деяких країн-учасниць колишнього СРСР не згасають й до сьогодні. Партнерство між країнами має бути рівноправним, і повинне ґрунтуватись на спільному визнанні та поважанні

суверенного права кожної з держав проводити зовнішню та внутрішню політику на основі власних національних інтересів та цілей державного розвитку, не зачіпаючи життєво важливих інтересів жодної з сторін. Сучасні події в Україні дозволяють простежити дещо іншу картину, коли зовнішній фактор намагається здійснювати вплив на політику нашої держави.

Розвал СРСР крім негативних соціально-економічних наслідків, породив і остаточно не вирішені до теперішнього часу міжнародно-правові проблеми – насамперед це територіальні претензії між низкою держав на пострадянському просторі, а також питання правонаступництва щодо міжнародних договорів, державних боргів, так і на різних стадіях укладення договорів з таких спірних проблем сторони інколи дотримуються діаметрально протилежних позицій щодо юридичної сили актів союзних і республіканських органів державної влади та можливості застосування до наявних спірних моментів норм права.

Бюрократична система й диктатура централізованих відомств звели нанівець громадську думку та ігнорували природні права людини, не враховували інтереси національних груп і станів радянського суспільства. Командно-адміністративні методи управління відіграли різко негативну роль. Ігноруючи економічні стимули радянська система перейшла на шлях екстенсивного розвитку [17, с. 79].

В СРСР відбулася втрата демократичних традицій, які були присутні на початку його існування [18, с. 109]. Панівна партія, замість того, щоб бути противагою бюрократичним тенденціям у суспільстві, сама опинилась органічно вбудованою в командно-адміністративну систему і використовувала наказово-директивні методи. Фактично принцип демократичного централізму, що був закладений в основу побудови і діяльності партії на початковому етапі підмінявся бюрократичним централізмом. Первинні партійні осередки і рядові члени партії значною мірою втратили реальні можливості впливати на зміст діяльності партії.

Розпад СРСР на національні держави в межах союзних республік підтвердив переваги, прагнення до самостійного розвитку колишніх радянських республік як тенденцію в глобальному масштабі на противагу задекларованій тенденції до злиття націй у процесі утвердження радянської моделі соціалізму.

Завершальний період існування СРСР характеризується комплексом факторів і явищ, що підтвердили нездатність існування радянської державної моделі. Серед них виокремимо:

- 1) кризу в соціально-економічній сфері країни та неспроможність її подолання в інтересах союзних республік традиційними компартійними методами;
- 2) конфронтаційну позицію партійно-державного керівництва;
- 3) падіння авторитету КПРС і посилення впливу національно-патріотичних сил у союзних республіках;
- 4) ліквідацію партійної монополії КПРС та викриття її антинародної сутності;
- 5) суперечності в колах вищого партійного керівництва щодо питання реформування СРСР.

Радянський Союз міг бути реформований шляхом підписання республіками нового союзного договору [14, с. 840-841]. У відповідності з прийнятим першим варіантом договору СРСР мав являтися державним утворенням з переважаючими федеративними ознаками. Проте радянська модель федералізму на практиці являла собою партійну монополію в адміністративно-територіальному принципі побудови СРСР, формальне визнання права на самовизначення, посилення унітаризму як тенденції, винятковість реального становища РРФСР і узурпацію панівного становища серед країн-учасників Союзу.

Звісно, було б не правомірно стверджувати, що радянська доба стала суто негативним явищем в традиції вітчизняного державотворення. Певний позитив був. Його вивчення і застосування повною мірою того, що може бути прийнятним у сучасних умовах – завдання, яке слід вирішувати. Вважаємо, що для подальшого ефективного розвитку законотворчих процесів у сфері українського державотворення необхідний неупереджений об'єктивний аналіз сучасного стану речей і погляд у минуле – близьке й віддалене, – з тим, щоб мати змогу, проаналізувавши здобутки і прорахунки що вже були, використати чи то ж уникнути їх у майбутньому.

Хоча й прийняття союзними республіками декларацій про державний суверенітет і відповідних актів про незалежність не змінило їх правового статусу як

суб'єктів федерації і де-юре вони продовжували залишатися у складі СРСР, підписання Алма-Атинських декларацій юридично припинило існування Радянського Союзу і з цього моменту вони набули статусу незалежних республік [16, с. 37].

Питання ставлення до СРСР і радянського типу державності є доволі актуальним на сьогодні. Воно викликає інтерес у різних верств суспільства. Показовими у зв'язку з цим є результати досліджень, проведених Соціологічною групою «Рейтинг» (Україна) у грудні 2010 р. (опитано 2000 респондентів) і Левада-Центром (Росія) у листопаді 2010 р. (опитано 1593 респондентів).

Згідно з результатами дослідження, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» (Україна) у грудні 2010 року, близько 46% українців жалкували про розпад Радянського Союзу. У свою чергу, згідно з результатами дослідження, проведеного Левада-Центром (Росія) у листопаді 2010 року, росіяни більше – 56% – шкодували про розпад СРСР. Не шкодували 36% українців і 30% росіян. Не змогли відповісти на питання 18% українців і 16% росіян.

У випадку, як України, так і Росії, у відповідях простежується чітка вікова тенденція: чим молодші респонденти, тим менше вони жалкували про розпад СРСР. Так, в Україні жаліли за Радянським Союзом 19% молоді і 69% пенсіонерів, в Росії – 17 і 83% відповідно.

В регіональному аспекті жалкували про розпад СРСР більше всього на Донбасі (65%), Півдні (58%) і Сході (55%), а найменше – на Заході України (18%).

На запитання «Яку форму відносин між республіками колишнього Союзу ви б особисто підтримали?» найбільше росіян відповіли, що це має бути об'єднання кількох республік у більш тісні союзи. Тоді як серед опитаних українців найбільш популярна модель: незалежне існування усіх республік. Отже, об'єднання кількох республік в більш тісні союзи підтримали 26% росіян і лише 18% українців. Відновлення СРСР у його колишньому вигляді підтримали по 15% українців і росіян.

У свою чергу, більшість респондентів, які не жалкують за Радянським Союзом (53% з них), вважають, що найбільш правильним буде незалежне існування усіх республік колишнього СРСР [15].

Станом на 2014 рік третина (33%) громадян України шкодують про розпад у 1991 році Радянського Союзу, водночас майже половина (49%) – ні. Про це свідчать дані соціопитування групи «Рейтинг», яке проводилось 15-25 квітня 2014 року серед 2000 респондентів вікової категорії від 18 років у всіх областях України (за винятком Криму).

Близько третини жителів Центру, близько половини – Сходу і Півдня і більше 60% – Донбасу шкодують щодо СРСР. При цьому якщо у Центрі, на Сході і Півдні протягом останнього року їхня кількість зменшилася, то на Донбасі – зросла [10].

Можемо стверджувати, що Радянська федерація розвивалася в контексті двох суперечливих тенденцій: зростання національної самосвідомості народів СРСР, з однієї сторони, і російської традиції централізованої, унітарної держави, з іншого. З юридичним припиненням існування держави, федералістичні принципи у різних формах поширюються серед країн пострадянського простору. Центральна влада в Москві ініціює різні види договорів і угод з метою об'єднання союзних республік на федеративних умовах. Історико-правовий досвід доводить, що федералізм радянського типу вичерпав себе й засвідчив власну нежиттєдіяльність. З огляду на це ефективно існування пострадянських країн, й України зокрема, вбачається у самостійному і незалежному розвитку.

Список використаних джерел

1. Аляев Г. Е. Призраки и реальности коммунизма. Советологический очерк / Г. Е. Аляев, К. В. Кирилин. – Полтава: АСМИ, 2008. – 262 с.
2. Батенко Т. Королі СНД: портрети дванадцяти президентів (тенденції та закономірності розвитку в пострадянському просторі) / Т. Батенко. – Львів: Кальварія, 2000. – 216 с.

3. Бойко О. Еволюція суспільних поглядів та процесів: від ідеї оновленого Союзу до проголошення незалежності України (січень-серпень 1991 р.) / О. Бойко // Людина і політика. – 2001. – № 5. – С. 15-25.
4. Бойко О. Україна в останні місяці імперії (серпень-грудень 1991 р.): хроніка та аналіз / О. Бойко // Людина і політика. – № 4 (34). – 2004. – С. 74-82.
5. Брутенц К. Развал Союза: Был ли неизбежен распад СССР? / К. Брутенц // Свободная мысль. – 2005. – № 1 (1551). – С. 163-177.
6. Василенко В. Грудневий референдум як найвища форма легітимізації / В. Василенко // Дзеркало тижня. – 2010. – 11 грудня (№ 46). – С. 11.
7. Гринів О. Україна і Росія: партнерство чи протистояння? / О. Гринів. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1996. – 384 с.
8. Драко В. Возможные пути взаимной интеграции Беларуси, России и Украины В. Драко // Беларусь, Россия, Украина – опыт и проблемы интеграции: Первая межпарламентская конференция. – К.: Парламентское изд-во, 1999. – С. 222-228.
9. Єсельчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві / С. Єсельчик. – К.: Критика, 2008. – 304 с.
10. Ностальгія за СРСР та ставлення до окремих постатей // Електр ресурс: Режим доступу: <http://ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/14092/>
11. Овчар І. В. Політичні трансформації у Радянському Союзі в період перебудови (1985–1991 рр.): монографія / І. В. Овчар. – К.: Видавництво ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2011. – 228 с.
12. Орлова Т. В. Історія нових незалежних держав / Т. В. Орлова. – К.: Знання, 2010. – 487 с.
13. Палютін М. П. Україно-російські відносини: минуле і сучасність / М. П. Палютін. – Харків: Курсор, 2006. – 278 с.
14. Правова доктрина України: у 5 т. – Х.: Право, 2013.
– Т. 1: Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. – 976 с.
15. Рейтинг: Ностальгію за СРСР відчувають більше жінки, ніж чоловіки //

Електр ресурс: Режим доступу: <http://paralleli.if.ua/news/9079.html>

16. Россия и страны СНГ: сборник документов. 1991-2004. – Ч. 1. – Спб: Изд-во Политехн. ун-та, 2006. – 376 с.

17. Социалистическая концепция прав человека / Отв. ред. В. М. Чхиквадзе, Е. А. Лукашева. – М.: Наука, 1986. – 221 с.

18. Страницы истории КПСС: Факты. Проблемы. Уроки / Сост.: В. Г. Горев, В. Н. Донченко, С. А. Степанов; Под ред. В. И. Купцова. – М.: Высш. шк., 1988. – 707 с.

19. Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / Н. П. Барановська, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський та ін. / Під ред. В. М. Литвина. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 2001. – 704 с.

Оксана Лютак

Доцент кафедри соціальної психології, кандидат психологічних наук, доцент ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника»

Психологічні чинники безпеки особистості в умовах соціально-політичної нестабільності

The report analyzes the main factors of rehabilitation and maintenance of mental health of forced migrants in Ukraine from the zone of military operations. These factors are components of psychological safety of the person in the conditions of social and political instability.

В умовах соціально-політичної нестабільності особливої значущості набувають чинники психологічної безпеки особистості, бо саме вони впливають на її життєстійкість, адаптивність та стресостійкість. Однією з найвразливіших верств населення у сучасній Україні є вимушені переселенці із зони проведення бойових дій. Саме для них психологічна безпека є дуже актуальною.

Відомо, що переселенці на новому місці відчують «стрес акультурації», основними проявами якого є дезінтеграція і особистісний криза. У новій соціальній ситуації людина губиться, оскільки втрачає попередні культурні норми, схеми владних та економічних відносин, соціальний порядок.

На індивідуальному рівні у переселенців частіше проявляється тривожність, посттравматичний стресовий розлад, ворожість, агресія і депресія. На груповому рівні ці симптоми посилюються, оскільки «стрес акультурації» накладається, як правило, на попередній травматичний досвід мігрантів.

Hummer S., Gudykunst W. об'єднали особистісні якості, значущі для адаптації у новій культурі, в шість типів [1; p.79]:

1. Толерантність як риса, яка передбачає толерантність по відношенню до інших (полягає у визнанні права інших на власну думку, позицію; в спробі розширити власний світогляд тощо); толерантність до невизначеності (полягає в здатності міркувати і приймати рішення, навіть без повного розуміння об'єктивної реальності та можливих наслідків цього рішення); толерантність як «категорія

ширини» (у термінах когнітивних стилів) виявляється в тому, що людина з «широкою» толерантністю в категорії «їжа» може віднести до неї собачатину, черв'яків, змії і т.п.

2. Сила особистості, проявляється в адекватній самооцінці, позитивній оцінці інших людей, сприйнятті себе як представника однієї з багатьох культур, в цілому в позитивній Я-концепції.

3. Якості, що сприяють налагодженню взаємодії з представниками іншої культури: емпатія, соціабельність (безоціночне ставлення, рефлексія, високий комунікативний потенціал), вміння грати різні соціальні ролі (наприклад, представникам колективістських культур співпрацювати з представниками індивідуалістських).

4. Інтелект як здатність приймати нові рішення, мислити нестандартно, бачити не тільки відмінності, але і схожість культур.

5. Орієнтація на пошук засобів в новій культурі, адекватних до поставленої мети.

6. «Потенціал для отримання переваг» як відкритість до нового досвіду, для зміни себе, здатність сприймати нову інформацію і давати зворотний зв'язок, мотивація до взаємодії з новою культурою.

Крім бажаних особистісних якостей для ефективної поведінки в новій культурі мігранту потрібен певний набір соціальних навичок. Brislin R.W. [2; p. 62] і Hummer S. [4; p. 277] підкреслюють значущість наступних навичок.

1. Комунікативні навички як здатність висловити позитивне ставлення, повага до іншої людини, відповідати, не засуджуючи, управляти інтеракцією, приймати рішення в невизначеній ситуації, бути гнучким, висловлювати емпатію тощо. Ці навички ефективної комунікації по-різному виражаються в різних культурах.

2. Лінгвістичні навички як добре володіння мовою тієї місцевості, в яку потрапляєш.

3. Навичка «використання всіх можливостей», яка полягає в умінні застосувати свої знання, професіоналізм, здібності в новій соціокультурній ситуації.

4. Навичка досягати поставленої мети навіть в умовах невизначеності та непередбачуваності.

5. Використання особистісного потенціалу як активізація рис, що сприяють ефективній діяльності в новій соціокультурній ситуації.

Порівнюючи дані різних дослідників, Т.Г.Стефаненко вивела узагальнений образ мігранта, який може ефективно пристосуватися до вимог зміненого нестабільного середовища життєдіяльності. Це професійно компетентний комунікабельний індивід екстравертованого типу, що має високу самооцінку; в системі цінностей якого значне місце посідають загальнолюдські цінності; відкритий для різних поглядів; небайдужий до оточуючих; при врегулюванні конфліктів схильний до співпраці. Водночас автор підкреслює, що немає якогось універсального набору якостей, які підходять для життя в будь-якій культурі [5].

Виходячи з вищевказаного, психологічними чинниками безпеки вимушених переселенців є формування позитивного образу місцевого населення, вироблення адаптаційних навичок, зменшення соціальної ізоляції.

Переселенці до місяця проживають в місцях компактного поселення, отримують допомогу від місцевої влади з тимчасовою реєстрацією, влаштуванням дітей в школу, волонтерську допомогу в їжі, одязі, побутовому облаштуванні. З одного боку, взаємодія в їхньому середовищі полегшує переживання «культурного шоку»; з іншого - сприяє відсутності всебічних контактів з місцевим населенням, конфліктності, призводить до так званого «ефекту гетто», поширенню споживацьких настроїв.

Г.Солдатова вказує на цілий ряд стратегій, які використовують вимушені мігранти в процесі освоєння негативного життєвого досвіду: «життя одним днем», стримування неприємних думок, почуття гумору, корекція очікувань і надій (вони повинні бути адекватними). Є й інші, негативні стратегії: алкоголізація, вживання наркотиків, втеча у хворобу. Для вимушених переселенців характерні також ряд комплексів, а саме: «транзитний», «споживацький», «агресивний». «Транзитний комплекс» пов'язаний з відношенням до нової ситуації як до тимчасового явища, що призводить до небажання вивчати місцеві звичаї і традиції, мову, до пасивності і

байдужості. «Споживацький комплекс» виробляється під впливом заниженої самооцінки, оцінки себе як особистості, нездатної освоїти нову ситуацію, проявляється в постійному очікуванні підтримки і допомоги. «Агресивний комплекс» проявляється у неконтрольованій поведінці, звинуваченні оточуючих, спалахах гніву, презирства і т.п. [5, с.290-294]. Такі реакції перетворюють життєву ситуацію в ще більш фруструючу.

1. Hummer S. Intercultural communicative competence // Handbook of intercultural and international communication. - New York. - 1989.

2. Brislin R.W. Cross-cultural encounters. Fase - to - fase interaction.- New York. - +1981.

3. Brislin RW, Cusher S. Intercultural Interactions: a Practical Guide. - CA. - +1986.

4. Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія. - Російське психологічне суспільство, 1998. - Частина 3. - С. 93.

5. Психологічна допомога мігранта: травма, зміна культури, криза ідентичності / Под ред. Г.В, Солдатовой. - М.: Сенс, +2002

*Шотурма Н.В.,
начальник відділу інформаційної діяльності
та зв'язків з громадськістю,
аспірант кафедри політичних інститутів та
процесів Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
м. Івано-Франківськ, Україна
shotyrma@bigmir.net*

Виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері

У період становлення незалежності України проблема національної безпеки держави стоїть надзвичайно гостро. Одним із вагомих факторів, які контролюють національну безпеку, є інформація, яка стала продуктивною силою та товаром, що продається і купується. Водночас вона є й елементом захисту та нападу при зміцненні державної політики суб'єктів владних повноважень.

Питання національної безпеки у своїй праці досліджували багато науковців, серед яких можна виділити О. Дзьобань, В. Здоровегу, В. Лизанчука, О. Копиленка, В. Конаха, О. Лазоренка, Г. Почепцова та ін. Їх наукові доробки є особливо актуальними, оскільки Україна перебуває в стадії неоголошеної війни з Росією, де насамперед своє вираження відобразилося в інформаційній сфері, а опісля протистояння демонструвалося на ступені фактичних військових операцій. Тому важливо визначити головні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері.

Моделюючи можливість світового розвитку відбувається зміщення сил в результаті інформаційного прогресу США, Китаю, ЄС, Японії, Індії та Росії. Планується розвиток трьох домінуючих інформаційних напрямків: американського, азійського та європейського. Аналогічним центром інформаційного впливу на даний час намагається виступати Російська Федерація. Тому, в цих умовах активно розробляються та застосовуються інформаційні та психологічні методи проведення

інформаційної протидії. Передусім вони мають відношення до застосування інформації проти людського інтелекту. Беручи до уваги, що такі методи впливу як, пропаганда, агітація, дезінформація залишилися тогочасними, зовсім новим фактором стали засоби одержання та передачі інформації.

Дуже вагомою в розрізі інформаційної безпеки людини, держави та суспільства є питання протидії інформаційному насильству, міжнародному інформаційній протидії (війнам) [1].

Необхідно наголосити про такі головні виклики в інформаційній безпеці:

- в інформаційній сфері суспільства проходять кардинальні зміни та перетворення, які посилюють нові глобальні виклики та загрози;
- переважна більшість держав світу торкнулась проблемами кіберзлочинності та кібертероризму;
- спостерігається схильність до розповсюдження інформаційного насилля та агресії;
- здійснюються спроби розповсюдження маніпуляції свідомістю громадян, системно набувають поширення інформаційно-психологічні впливи;
- новітні виклики та загрози в інформаційній сфері являють собою істотну небезпеку людству та міжнародному правопорядку.

Протягом останнього періоду розвитку української державності окреслились головні можливі загрози інформаційній безпеці України. Тому, з очікуваними позитивними змінами, які вигідно відзначилися на геополітичному місці колишніх радянських держав, сьогоднішній світ таки не став безпечним. Особливість етапу, який проходить Україна, характеризується тим, що після достатньо довгого з'ясування політичного напрямку в міжнародному просторі держава вибрала курс на євроінтеграцію. Угода про асоціацію між Україною і ЄС окреслює стратегічні завдання для проведення системних політичних та соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС. Після отримання незалежності України достатньо погіршилися військові та економічні перспективи, що зумовлені агресивністю факторів, які несуть небезпеку національним інтересам або можуть при невдалому розвитку обставин

перетворитись в реальні загрози національній безпеці [2]. Аналіз сучасних напрямів розвитку інформаційного простору, нормативно-правових актів, включаючи Стратегію національної безпеки України [3], можемо виділити головні виклики та загрози інформаційній безпеці України:

- недостатність продуктивного інформаційного забезпечення органів державної влади і керівництва загалом; відсутність розвитку та застосування неліцензованого та несертифікованого державного програмного забезпечення;

- загроза кібербезпеці та безпеці інформаційних ресурсів;

- користуванням інформаційною сферою іноземними державами для воєнної та інформаційної агресії, відсутність ефективних зовнішніх гарантій безпеки України;

- розповсюдження негативних інформаційних впливів на світосприйняття особистості, які здійснюють модифікацію її психічного стану, фізіологічних та психоемоційних ознак;

- гранична залежність української інфраструктури від іноземних виробників товарів; блокування намагань України щодо протидії монополізації стратегічних галузей національної економіки російським капіталом;

- військова агресія, участь регулярних військ, найманців у бойових діях на території України;

- відсутність результативного контролю та гарантування інформаційної безпеки, захищеності інформаційного простору держави, несформованість сектору безпеки і оборони України;

- корупція та неефективна система державного управління;

- загрози екологічній, інформаційній, енергетичній безпеці.

Загалом, можна зробити висновок, що розробка інформаційної доктрини України повинна будуватись на зовнішньому та внутрішньому рівнях. Зміцнення внутрішньої інформаційної безпеки, безпосередня боротьба з антидержавним контентом, наповнення інформаційного простору держави достовірною інформацією, забезпечуючи доступ громадян до правдивої інформації, нейтралізація дезінформації – це одні з головних аспектів, які потрібно здійснювати паралельно реалізацією зовнішнього вектора. Тільки комплексне здійснення правильних заходів

посилить інформаційну безпеку України, зробить її міцною в умовах сьогодення, де вагоме місце займає державна інформаційна політика.

Список використаних джерел

1. Дзьобань О. П. Інформаційне насильство та безпека : світоглядно-правові аспекти : моногр. / О. П. Дзьобань, В. Г. Пилипчук ; за заг. ред. проф. В. Г. Пилипчука – Харків : Майдан, 2011. – 244 с.
2. Дзьобань О. П. Національна безпека України : концептуальні засади та світоглядний сенс : моногр. / О. П. Дзьобань. – Харків : Майдан, 2007. – 284 с.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.